

Snem Slovenskej republiky 1939

I. volebné obdobie.

2. zasadanie.

Tesnopisecká zpráva

o 15. zasadnutí snemu Slovenskej republiky
v Bratislave v utorok 21. novembra 1939.

Obsah:

Strana

Oznámenia predsedníctva:

Otvorenie zasadnutia	3
Prejav predsedu dr. Martina Sokola	3
Ospravedlnenie neprítomnosti	4
Došlé nariadenia s mocou zákona	4
Rozdaná tlač	5
Vyhlasenie predsedníctva o budúcom zasadnutí	34
Zakľúčenie zasadnutia	34
Prísaha nového poslanca dr. Františka Orlického	

Program:

1. Vládne vyhlásenie	6
2. Zpráva rozpočtového a ústavno-právneho výboru o vládnom návrhu zákona o vyhlásení splatnosti pohľadávok z vkladných listov na bankovky, zadržané pri kolkovaní peňazí, vydaných podľa ustanovenia § 1 zákona zo dňa 25. februára 1919 čís. 84 Sb. z. a n.	28
Reč zpravodaja Husárka	28
Reč zpravodaja dr. Vanču	28
Rozprava odpadá	28
Prvé hlasovanie o návrhu	29
Prijatie návrhu prvým hlasovaním	29
Druhé hlasovanie o návrhu	29
Prijatie návrhu druhým hlasovaním	29
3. Zpráva rozpočtového a ústavno-právneho výboru o vládnom návrhu zákona o zriadení Štátneho hydrologického a meteorologického ústavu	29
Reč zpravodaja dr. Reháka	29
Reč zpravodaja dr. Hufku	31
Rozprava odpadá	31
Prvé hlasovanie o návrhu	31

Prijatie návrhu prvým hlasovaním	31
Druhé hlasovanie o návrhu	31
Prijatie návrhu druhým hlasovaním	31
4. Zpráva rozpočtového a ústavno-právneho výboru o vládnom návrhu zákona o snížení a úprave niektorých všeobecných (autonomných) colných sadzieb	31
Reč zpravodaja Lišku	31
Reč zpravodaja dr. Hudca	33
Rozprava odpadá	33
Prvé hlasovanie o návrhu	34
Prijatie návrhu prvým hlasovaním	34
Druhé hlasovanie o návrhu	34
Prijatie návrhu druhým hlasovaním	34

Zasadnutie otvorené o 10. hod. 12. min.

Prítomní:

Predseda: dr. Sokol.

Podpredsedovia: dr. Mederly, dr. Opluštil.

Zapisovateľ: Drobný.

50 poslancov podľa listiny o prítomnosti.

Členovia vlády: dr. Durčanský, gen. I. tr. Čatloš, dr. Fritz, Medrický, dr. Průžinský, Sívák a Stano.

Z kancelárie snemu: tajomník snemu dr. Foltín a hl. radca p. s. dr. Cselko.

Predseda dr. Sokol (*zvoni*):

Otváram 15. zasadnutie snemu Slovenskej republiky a zisťujem, že snem je schopný sa usnašať.

(*Poslanci ustávajú.*)

Slávny snem!

Dňa 15. novembra t. r. umrel člen nášho zákonodarného sboru, poslanec dr. Jozef Buday.

Dr. Jozef Buday narodil sa v Trenčíne 28. januára 1877. Po skončení ľudovej školy študoval na gymnáziu v Trenčíne a v Satu Mare, kde roku 1895 aj maturoval. Teologické štúdiá absolvoval v Nitre a za kňaza bol vysvätený roku 1899. Už ako teolog nitrianskeho bohosloveckého učilišta bol povedomým Slovákom a prispieval veľmi hodnotnými článkami do náboženských a politických časopisov. Ako kaplán blahodarne účinkoval v Rosine, Terchovej a v Bošáci. Roku 1906 stal sa farárom v Moravskom Lieskovom, kde pôsobil až do roku 1921, kedy bol vymenovaný za kanonika sídelnej kapituly nitrianskej. Ako farár pracoval veľmi úspešne nielen na poli cirkevnom, ale aj na poli kultúrnom, hospodárskom a politickom. Roku 1907 vyvolený bol za Slovenskú ľudovú stranu do župného zastupiteľstva v Trenčíne, kde účinkoval až do roku 1919. V rokoch 1907 až 1912 redigoval časopis „Sv. Vojtech“ a v rokoch 1917 a 1918 mesačník „Duchovný pastier“. Na doktora cirkevného práva promovovaný bol roku 1916 v Budapešti. Roku 1919 bol vymenovaný za riadneho profesora cirkevného práva na katolíckej teologickej fakulte v Bratislave. Toho istého roku bol menovaný aj za poslanca revolučného Národného zhromaždenia bývalej republiky Česko-Slovenskej a funkciu zákonodar-

cu v Národnom zhromaždení vykonával až do zaniknutia republiky. V prvých dvoch volebných obdobiach bol členom poslaneckej snemovne za volebný kraj banskobystričský a v ďalších dvoch volebných obdobiach členom senátu za volebný kraj liptovsko-svätomikulášsky. V druhom volebnom období bol podpredsedom poslaneckej snemovne a v štvrtom volebnom období podpredsedom senátu Národného zhromaždenia. Ako člen Národného zhromaždenia veľmi účinne hájil práva slovenského národa a k jeho menu viažu sa mnohé politické akcie Hlinkovej slovenskej ľudovej strany v pražskom parlamente. Roku 1938 bol vyvolený za poslanca slovenského snemu a bol predsedom klubu poslancov Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, predsedom zahraničného a podpredsedom ústavno-právneho výboru. Členom Hlinkovej slovenskej ľudovej strany bol od jej založenia a patrila medzi najodanejších spolupracovníkov a najvernejších priateľov Hlinkových. V strane mal od začiatku významné postavenie. Až do roku 1930 bol jej podpredsedom, neskoršie členom predsedníctva, členom politickej, kultúrnej a disciplinárnej komisie. Na poslednom sjazde v Trenčíne vyvolený bol znovu za jej podpredsedu.

Tohto roku krátko pred svojou smrťou vymenovaný bol Svätou Stolicou za veľprepošta.

Okrem činnosti politickej venoval sa usilovne aj práci na poli kultúrnom. Napísal viac brošúr a kníh politických, populárne-vedeckých a zábavných a prispieval svojimi článkami do časopisov kultúrnych a politických.

Bol predsedom Spolku sv. Vojtecha, členom výboru Matice slovenskej, členom výboru Muzeálnej slovenskej spoločnosti a

členom a funkcionárom iných spolkov a inštitúcií.

Poslanec dr. Jozef Buday ako Slovák hlbokého národného presvedčenia kliesnil cestu slovenskej národnej myšlienke už dávno pred svetovou vojnou. Bol mužom konštruktívnym, čestným a priamym a svojou neúnavnou prácou na poli cirkevnom, kultúrnom a politickom získal si nevšedné zásluhy o slovenský národ.

Snem Slovenskej republiky stratil v dr. Budayovi svojho nestora a vynikajúceho člena, slovenský národ svojho verného syna a nepoddajného bojovníka, preto nikdy ho nezabudneme a pamiatka jeho ostane nám drahá a vzácna naveky!

(Poslanci sadajú.)

Predseda dr. Sokol *(zvoní):*

Ministerstvo vnútra oznámilo, že na miesto poslanca dr. Jozefa Budaya, ktorý 15. novembra 1939 umrel, bol povolaný za poslanca snemu Slovenskej republiky dr. František Orlický, advokát v Trnave.

Pán poslanec dr. Orlický dostavil sa na dnešné zasadnutie.

Keďže predtým podľa § 6 rokovacieho poriadku podpísal v kancelárii snemu formulu prisahy, pristúpime k prisaha podľa § 14 Ústavy a § 6 rokovacieho poriadku tým spôsobom, že sa prečíta Ústavou predpísaná formula prisahy, pán poslanec dr. Orlický ku mne pristúpi a složí prisahu opakovaním vety „Tak mi Pán Boh pomáhaj“ a podaním ruky.

Žiadam pána tajomníka snemu, aby prečítal formulu prisahy.

(Poslanci vstávajú.)

Tajomník snemu dr. Foltín *(číta):*

„Prisahám na Boha Všemohúceho a Vševedúceho, že budem verný Slovenskej republike, že budem zachovávať zákony a mandát svoj plniť podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia. Tak mi Pán Boh pomáhaj!“

Poslanec dr. Orlický *(podáva predsedovi ruku):* „Tak mi Pán Boh pomáhaj!“

(Poslanci sadajú.)

Predseda dr. Sokol *(zvoní):*

Svoju neprítomnosť ospravedlnili nemocou pán poslanec František Slameň a pán poslanec Ondrej Germuška.

Došlé nariadenia s mocou zákona.

Tajomník snemu dr. Foltín *(číta):*

Predseda vlády v smysle § 44, ods. 3 predložil snemu tieto nariadenia s mocou zákona:

zo dňa 2. augusta 1939, čís. 191 Sl. z. o spracovaní niektorých tuzemských olejnatých semien pri výrobe umelých jedlých tukov v roku 1939;

zo dňa 21. augusta 1939, čís. 193 Sl. z. o obmedzení uplatnenia alebo vymáhania požiadavok advokátov-židov;

zo dňa 21. augusta 1939, čís. 194 Sl. z. o dočasnom vylúčení súdneho uplatňovania a vymáhania peňažných záväzkov z niektorých druhov poistení poisťníkmi, bývajúcimi na území, pripojenom k susedným štátom;

zo dňa 21. augusta 1939, čís. 195 Sl. z. o úprave niektorých výrobných a odbytových pomerov domácej výroby lanu a konôp;

zo dňa 21. augusta 1939, čís. 196 Sl. z. o zmene stanov Obilnej spoločnosti pre Slovensko úč. spol. v Bratislave;

zo dňa 21. augusta 1939, čís. 197 Sl. z. o doplnení vládneho nariadenia č. 146 a č. 147 Sl. z. o súpise poľnohospodárskych nehnuteľností vo vlastníctve cudzozemských štátnych občanov a vo vlastníctve židov;

zo dňa 21. augusta 1939, čís. 198 Sl. z. o vlajke a registre lodí pre vnútrozemskú plavbu;

zo dňa 21. augusta 1939, čís. 200 Sl. z., ktorým sa dopĺňa vládne nariadenie zo dňa 26. mája 1939, čís. 119 Sl. z. o úprave smlúv so štátom;

zo dňa 21. augusta 1939, čís. 201 Sl. z. o prechodnom snížení colných sadzieb na masť;

zo dňa 21. augusta 1939, čís. 203 Sl. z. o úprave triednej a dobročinnnej loterie;

zo dňa 29. augusta 1939, čís. 205 Sl. z. o Najvyššom úrade hospodárskom;

zo dňa 29. augusta 1939, čís. 206 Sl. z. o dočasnom obmedzení výplát zo životných poisťník u súkromných poisťovní;

zo dňa 29. augusta 1939, čís. 207 Sl. z. o povolení príročia správam cirkevných majetkov a verejným fondom, z ktorých

časť sa nachádza na území pripojenom k Maďarsku;

zo dňa 1. septembra 1939, čís. 209 Sl. z. o prechodnom obmedzení výplat vkladov v peňažných ústavoch (podnikoch);

zo dňa 5. septembra 1939, čís. 216 Sl. z. o vyživovacom príspevku rodinným príslušníkom členov Hlinkovej gardy, Freiwillige Schutzstaffel a iných osôb, povolaných veliteľstvami HG a FS do služieb pri obrane štátu;

zo dňa 11. septembra 1939, čís. 219 Sl. z. o stavebnom úvere pre obce ako stavebníkov na stavby vojenských objektov v roku 1939;

zo dňa 5. septembra 1939, čís. 220 Sl. z. o Hlinkovej garde;

zo dňa 11. septembra 1939, čís. 221 Sl. z. o zriadení vyznamenania „Slovenský vojenný víťazný kríž“ a o ďalších stupňoch vyznamenania „Za hrdinstvo“;

zo dňa 11. septembra 1939, čís. 222 Sl. z. o úprave niektorých platových pomerov vojenských gázistov a iných štátnych (verejných) zamestnancov konajúcich od 1. septembra 1939 činnú vojenskú službu alebo pridelených k vojenským útvarom;

zo dňa 11. septembra 1939, čís. 223 Sl. z. o nároku na mzdu (plat) súkromných zamestnancov, povolaných do vojenskej služby;

zo dňa 19. septembra 1939, čís. 229 Sl. z. o povinnom súpise a nútenej úschove slovenskej emisie záložných listov Hypotečnej banky Českej v Prahe a slovenskej emisie komunálnych a melioračných dlhopisov Zemskej banky v Prahe;

zo dňa 19. septembra 1939, čís. 230 Sl. z. o úprave vojenskej povinnosti židov;

zo dňa 19. septembra 1939, čís. 231 Sl. z. o úprave smlúv, dojednaných štátom;

zo dňa 20. septembra 1939, čís. 232 Sl. z. o zvláštnych ustanoveniach v pokračovaní pred civilnými súdmi;

zo dňa 19. septembra 1939, čís. 233 Sl. z. o prechodnej úprave niektorých zmeňočných lehôt;

zo dňa 19. septembra 1939, čís. 234 Sl. z. a oslobodení nových motorových vozidiel od povinného odvodu pre brannú moc;

zo dňa 20. septembra 1939, čís. 235 Sl. z. o dočasnom vyzdvihnutí platnosti § 69

zákona zo dňa 25. januára 1914, čís. 15 r. z. (služebná pragmatika);

zo dňa 27. septembra 1939, čís. 240 Sl. z. o Freiwillige Schutzstaffel;

zo dňa 27. septembra 1939, čís. 241 Sl. z. o mimoriadnych opatreniach;

zo dňa 20. septembra 1939, čís. 242 Sl. z. o odložení dražieb predmetov založených a uschovaných v záložniach;

zo dňa 20. septembra 1939, čís. 243 Sl. z. o úprave pestovania a spracovania papriky a obchodu s paprikou;

zo dňa 20. septembra 1939, čís. 252 Sl. z. o úprave obchodu s drahými kovmi;

zo dňa 9. októbra 1939, čís. 253 Sl. z. o revízií pozemkovej reformy;

zo dňa 16. októbra 1939, čís. 254 Sl. z. o úprave trvania služebného pomeru štátnych zamestnancov českej národnosti;

zo dňa 9. septembra 1939, čís. 256 Sl. z. o dočasnom doplnení predpisov policajného trestného poriadku;

zo dňa 16. októbra 1939, čís. 257 Sl. z., ktorým sa odkladá účinnosť niektorých ustanovení vládneho nariadenia č. 252/1938 Sl. z. a n. o pomoci motorizmu;

zo dňa 24. októbra 1939, čís. 270 Sl. z., ktorým sa zrušuje krajinské vojenské veliteľstvo v Bratislave,

zo dňa 24. októbra 1939, čís. 272 Sl. z., ktorým sa predlžuje účinnosť vládneho nariadenia č. 265/1938 Sb. z. a n. o dočasných obmedzeniach v živnostenskom a inom zárobkovom pokračovaní a

zo dňa 24. októbra 1939, čís. 273 Sl. z. o predĺžení zmenkoprávných lehôt.

Predseda snemu dr. Sokol:

Všetky tieto nariadenia s mocou zákona pridružujem výboru ústavnoprávnemu.

R o z d a n á t l a č.

Na dnešnom zasadnutí sa rozdala táto tlač:

1. Tesnopísecká zpráva o 14. zasadnutí snemu Slovenskej republiky 14. novembra 1939.

2. Zpráva rozpočtového a ústavnoprávného výboru o vládnom návrhu zákona o vyhlásení splatnosti pohľadávok z vkladných listov na bankovky zadržané pri kolkovaní peňazí, vydaných podľa

ustanovenia § 1 zákona zo dňa 25. februára 1919 čis. 84 Sb. z. a n.

3. Zpráva rozpočtového a ústavno-právneho výboru o vládnom návrhu zákona o zriadení Štátneho hydrologického a meteorologického ústavu.

4. Zpráva rozpočtového a ústavno-právneho výboru o vládnom návrhu zákona o snížení a úprave niektorých všeobecných (autonomných) colných sadzieb.

5 Vládny návrh zákona o Bratislavskej burze a o zákaze termínových obchodov. Návrh pridelujem výboru rozpočtovému, národohospodárskemu a ústavno-právne-
mu.

6. Vládny návrh zákona o zriadení Štátneho komasačného fondu. Návrh pridelujem výboru rozpočtovému, národohospodárskemu a ústavno-právne-
mu.

Predseda dr. Sokol (zvoni):

Pristúpime k 1. bodu programu, ktorým je:

1. Vládne vyhlásenie.

Slovo si vyžiadal zástupca pána predsedu vlády dr. Vojtecha Tuku, pán minister vnútra a zahraničných vecí dr. Ferdinand Durčanský. Udeľujem mu slovo.

Slávny snem!

Nakoľko pán predseda vlády prof. dr. Vojtech Tuka je indisponovaný, pripadla mne, ako jeho zástupcovi úloha učiť vyhlásenie v mene vlády, ktorá prevzala vedenie štátnych vecí na základe menovania prevedeného pánom prezidentom republiky dňa 28. októbra 1939.

Nová vláda, ktorá sa vám predstavuje, znamená zmenu proti vláde predošlej, lebo chýba jej bývalý šéf dr. Jozef Tiso, ktorý z jednohlasne prejavenej vôle vás všetkých bol postavený na čelo nášho štátu. Pre vládu odchod jej bývalého predsedu znamená veľkú stratu, ktorú bude nám možno len ťažko nahradiť.

Inak nová vláda predstavuje sa vám v tom istom složení personálnom ako vlada predošlá. To neznamená len kontinuitu osôb ale aj kontinuitu vo výstavbe, ktorá na Slovensku od 14. marca sa prevádza a v ktorej v záujme štátu a obyvateľstva jeho bude sa urýchlene pokračovať. Práce v tomto smere je dostatok. Je to každému zrejmé, kto berie ohľad na skutočnosť, že

slovenský národ opäť získal svoju samostatnosť po uplynutí tisícročia k tomu ešte za spleťtých pomerov medzinárodných, ako aj za ťažkých predpokladov hospodárskych a sociálnych, takže všetky inštitúcie, ktoré predpokladá vývoj vyspelého národa a civilizovaného človeka, musí znova tvoriť, do praxe uviesť a zabezpečiť pritom nerušený chod samého života. Kto zpod tohto zorného uhla pozerá sa na prácu vlády, musí na prvý moment zistiť, že je jej tu skutočne veľmi mnoho. Platí to tým viac, že vláda má napraviť to, čo minulé režimy zlého spravily a vyplniť čo na Slovensku urobiť zameškaly, aby zo slovenskej zeme bolo vyťažené všetko, čo ona v sebe skrýva a ochotná je poskytnúť obyvateľstvu, aby toto mohlo žiť životom, ktorý je dôstojný civilizovaného človeka a príslušníka kultúrneho národa žijúceho v strednej Európe.

Na urýchlenej prestavbe Slovenska záleží predovšetkým preto, aby obyvateľstvo našlo na území štátu možnosti existencie. Pôjde a musí nám ísť o to, aby Slovák nikdy viac nemusel utekať za prácou do cudziny, ale našiel všetky existencné predpoklady doma, kde mu ich Prozreteľnosť zabezpečila. (Potlesk.) Pravda, bude nám záležať tiež na tom, aby u nás životné možnosti zabezpečené boli aj pre tých Slovákov, ktorí v dôsledku režimov slovenskému človekovi nepriateľských, boli nútení opustiť domov a hľadať obživu v cudzine. Pokiaľ to nebude možno uskutočniť, urobíme všetko potrebné, aby polovica nášho národa žijúca mimo územia vlastného štátu bola pre národ zachovaná.

Konečne len výstavbou Slovenskej republiky na štát v každom smere moderný a sociálny možno počítať so zabezpečením toho vzrastu slovenskej populácie, ktorá zodpovedá vitalite nášho národa. Vláda vedomá si svojich povinností v tomto smere bude všemožnými opatreniami podporovať mnohočlenné rodiny. Veď tieto znamenajú najväčší prínos pre národ, lebo znamenajú jeho mohutnenie, garantujú jeho budúcnosť. Celá štátna politika pôjde touto cestou a to nielen preto, že tendencia táto je v záujme nášho národa, ale i preto, že ona zodpovedá tiež duchu kresťanskému, ktorý je našou vedúcou smernicou sledovanou pri výstavbe nášho štátu. (Potlesk.) Len ten môže byť a bude pokladaný za do-

brého Slováka, kto sa postará o to, aby národ aj v budúcnosti žil, aby bol pevnejším ako je dnes.

Podporovanie populácie bude sa prejavovať všade tam, kde štát bude môcť zasiahnuť. Postupom času tendencia táto bude sa teda prejavovať aj na úprave plátov štátnych zamestnancov. Štátne-zamestnaneckej otázke bude venovaná zvýšená pozornosť. Slovensko sa nachádza v rozdielnej situácii v porovnaní s bývalou republikou. Úradníckeho aparátu predimenzovaného u nás niet a preto bude možno uskutočniť heslo: radšej menej úradníctva, ale kvalitného a v dôsledku toho tiež slušne honorovaného. *(Potlesk. Výkriky: Tak je!)* Vláda si je vedomá nespravedlivostí, ktoré v tomto odvetví páchané boli na slovenskom živle, má na zreteli všetko, čo táto čiastka nášho národa v záujme výstavby samostatného štátu vykonala a preto postupom času podnikne všetko potrebné, aby úradníctvu slovenskému dostalo sa uznania nielen slovami formulovaného, ale tiež finančne vyjadreného. *(Potlesk. Výkriky: Tak je!)* V tomto ohľade o dobrej vôli slovenskej vlády nik pochybovať iste nebude. To však nijak neznamená, že by pri usporiadaní tejto otázky mohli sme sa riadiť niečím iným, ako záujmami vyrovnanosti nášho štátneho hospodárenia.

Úspešné riešenie všetkých problémov, pred ktorými sa nachádzame, predpokladá poriadok vo vnútri štátu. V tomto smere, pravda, badať nepriateľské tendencie, sledujúce vyvolanie nervozity, nepokojov, ktoré majú držať v napjatí slovenský národ, aby nemohol siahnuť k spokojnej práci výstavby. Pravda, pokojnú atmosféru v tomto ohľade narušujú takmer výlučne cudzie elementy, ktoré miesto toho, aby boli povďačné, že im boli u nás zabezpečené existenčné možnosti, odplácajú sa nám tým, že poškodzujú záujmy štátu. *(Výkriky: Hanba im!)* Preto proti týmto živlom bude sa pokračovať tak, ako si zaslužia. *(Výkriky: Tak je!)* Tak postupne Slovensko očistené bude od prvkov jemu nepriateľských, ktoré si nezaslúžia nijaké ohľady. *(Výkriky: Tak je!)*

Tu však si musíme všimnúť otázky židovskej. Problém tento je pomerne dlho páľčivou otázkou našej vlasti. Veď v niekdajšom Uhorsku tento cudzí, na Slovensku útočisko hľadajúci element bol vždy

živlom, ktorý bol jadrom protislovenských a maďarizačných tendencií, takže postupom času, ako sa rozmáhal, mestám čiste slovenským vštepoval výzor neslovenský. *(Výkriky: Tak je!)* Tento prvok nijak nebol druhoradým pri určovaní hraníc nášho štátu. *(Výkrik: Tak je!)* Príslušníci židovského národa boli akiste veľmi prispôsobiví aj voči vládnúcemu režimu v bývalej republike Československej, kde využili situáciu, *(výkrik: Hlásili sa ako Čechoslováci!)* aby mohli ťažiť hospodársky a mocensky pre seba práve tak, ako v niekdajšom Uhorsku. Tak sa potom stalo, že dokiaľ slovenský živel musel utekať do cudziny, keď chcel svoj holý život udržať, zatiaľ prúdy židovských prisťahovalcov nachádzali tu tie najvýnosnejšie existenčné možnosti, takže v krátkom čase skoro všetok obchod, priemysel, financie, slobodné povolania, veľkostatky atď. octlý sa v ich rukách. Je potom len samozrejmé, že slovenský národ pokladá za potrebné siahnuť k opatreniam, ktoré by odstránili tento nános zo slovenského národného tela v záujme oslobodenia od hospodárskej nadvlády, ktorej sa nad naším ľudom židia postupom času práve na úkor slovenského živlu zmocnili. Vláda v tomto ohľade bude pokračovať dôsledne, cieľuvedome, pritom tak, ako to pomery naše dovoľia. *(Výkriky: Tak je!)*

I keď náš štát je štátom národným, voči príslušníkom iných národností štátna správa bude pokračovať s tým najväčším porozumením. Nikdy u nás nikto nebude môcť zaznamenať nejakú odnárodňovaciu tendenciu, *(poslanec Hancko: Výborne!)* alebo národnostnú diskrimináciu. Konečne čo sme v minulosti na svojom tele skúsili nám prikazuje vyvarovať sa toho, aby niečo podobného ktokoľvek skúsil od nás. *(Výkriky: Tak je!)* Nedovoľíme však, aby ktokoľvek toto objektívne a voči každej národnosti spravdlivé pokračovanie štátnej správy pokladal za nerozhodnosť a na tom základe pokúšal sa pokračovať v odnárodňovaní slovenského živlu v samostatnom štáte slovenskom. *(Výkriky: Tak je! Výborne!)* Vieme, že týmto pokračovaním prispejeme k upevneniu nášho štátu, tým najlepšie dokážeme svoju vyspelosť. Pravda, pritom budeme pokračovať presne podľa Ústavy, a len toľko práv priznáme iným národnostiam, koľko štát príslušnej

národnosti prizná našim súkmenovcom. *(Potlesk. Výkriky: Tak je! Výborne!)* Na to nás zaväzuje nielen naša Ústava, ale naša národná česť, lebo iné pokračovanie mohlo by byť vykladané ako slabosť a miesto toho, aby nám osožilo, mohlo by byť na škodu našej štátnej samostatnosti. *(Výkriky: Tak je!)*

Slávny snem!

Medzi najobširnejšie kapitoly vládnych vyhlásení patrieva kapitola o

vnútornej správe.

Vláda si je plne vedomá, že slovenský národ môže dokázať svoju vyspelosť a tým opodstatniť aj svoju samostatnú existenciu len, keď na území slovenského štátu bude vládnuť najdokonalejší právny poriadok. *(Výkriky: Tak je! Výborne!)* To znamená, že prednou povinnosťou vlády je všemožne sa starať o zachovávanie právnych ustanovení. *(Výkriky: Výborne!)* Nik, kto má vedomie zodpovednosti, nemôže pokračovať inak, ale ani nemôže očakávať, že niečo iného sa bude trpieť, keby hneď šlo o akcie na rozriešenie týchto najrozličnejších otázok či už politických, hospodárskych alebo sociálnych. Každý občan musí mať na pamäti, že jedine právny poriadok a ustanovenia jeho môžu byť vodítkom pre štátne úrady ako aj pre každého obyvateľa tohto štátu. *(Potlesk. Výkriky: Tak je!)* Kto by si skutočnosť túto jednako nechcel uvedomiť a siahol k opatreniam presahujúcim rámec právneho poriadku, nech ani na chvíľu nepochybuje o tom, že narazí na štátny aparát, ktorý bude s ním zachádzať tak, ako si to zaslúži každý, kto tým alebo iným spôsobom pokúša sa *(výkriky: Výborne! Potlesk!)* vyvolať rozvrat alebo podryť dôveru v štát ako aj v jeho právny poriadok. *(Potlesk.)*

Podobne s tou najväčšou prísnosťou zakročia bezpečnostné orgány proti každému, kto by sa pokúšal či už z naivnosti, alebo zo servilizmu k nejakej pochybnej ideológii, slovenskému národu cudzej a slobodu slovenského národa ohrozujúcej, vyvolávať na Slovensku neistotu alebo nepokoje, kto by rozličnými spôsobmi chcel dokázať neschopnosť slovenského národa tvoriť a udržať si svoj samostatný štát, kto by sa pokúšal o vyvolanie zmeny jestvujúcich pomerov v rozpore s vôľou a záujmami obyvateľstva tohto štátu. Vláda

je si plne vedomá, že terajšie napnuté medzinárodné pomery sú pre pochybné živly, najmä cudzej štátnej príslušnosti, veľkým lákadlom k vyvíňovaniu aktivity, sledujúcej poškodenie slovenských štátnych a národných záujmov. Na ubezpečenie slovenskej verejnosti na strane jednej, a v záujme dotýčených rozvratných živlov na strane druhej chcem len toľko zdôrazniť, že práve uskutočňovaná reorganizácia bezpečnostnej služby je a bude dostatočnou zárukou, že každý pokus neslovenských, rešpektíve v cudzích službách stojacich elementov, snažiacich sa ohroziť dobré meno slovenského štátu, bude postihnutý tak, ako to slovenský národný záujem vyžaduje. *(Potlesk. Výkriky: Tak je!)*

Všetko, čo tu odznieva z mojich úst v záujme zachovania právneho poriadku a v záujme rešpektovania verejných záujmov, nijak neznamená a podľa intencií vlády ani nesmie znamenať nejakú strnulosť alebo nehybnosť. Naopak! Vláda urobí urýchlené opatrenia, aby vo verejnej správe vnútornej bola čím skoršie vykonaná úplná reorganizácia. Nejde jej pritom len o reformu organizácie, ale aj o reformu systému, ktorý túto správu do nedávna ovládal. Ak volakedy orgány politickej správy boli jadrom toho štátneho aparátu, ktorý bol označovaný za byrokráciu v zlom slova smysle, ktorá nachádzala cieľ svojej činnosti v tvorení ťažkostí, spôsobovaných verejnosti, v zbožňovaní samej seba, ktorá komplikovala prácu len preto, aby nadbytky inteligencie mohli najstť tu umiestenie, dnes slovenská vláda prichádza s novou metódou, s novým systémom. Organizačné zmeny budú vykonané tak, aby nová organizácia vyhovovala zmeneným pomerom, v ktorých sa Slovensko dosiahnutím samostatnosti nachádza. Organizácia vnútornej správy bude prispôbena potrebám obyvateľstva a nie vychodeným cestičkám a záujmom, prípadne i pohodlnosti niekoľkých ľudí. *(Výkriky: Výborne! Tak je!)* Len tak bude možno docieľiť, aby verejná správa bola lacná. Jedine touto cestou však možno docieľiť aj to, aby zmenená bola metóda práce verejnej správy, totiž aby nachádzala svoj cieľ v službe národu a nie v zbožňovaní samej seba.

Reforma táto urýchlene sa uskutoční vo všetkých stupňoch verejnej správy, po-

čnú ministerstvom vnútra, práve v súvislosti s reformou vnútornej správy verejnej, ktorá bude znamenať decentralizáciu na strane jednej, ako aj vybudovanie samosprávy väčších telies, než boli niekdajšie okresy, totiž u žúp, kde finančné možnosti dovolia siahnuť k programovej činnosti výstavby župy. (*Predseda dr. Karol Mederly.*) Paralelne bude ešte toho roku vykonaná aj likvidácia krajinskej samosprávy a krajinského úradu, tejto anomálie, nakoľko vnútornú správu verejnú vykonávaly inštančné dva rozdielne orgány rozlohou totožné, ktorá anomália vznikla z dedičstva bývalej republiky vplyvom zmenených štátnych pomerov.

Uskutočnenie tejto reorganizácie vyžaduje si rozsiahlu normotvornú činnosť, ktorá vo verejnom záujme bude urýchlená, lebo uvedená reforma vstúpi v celom rozsahu v činnosť 1. januára 1940, ako to zákon o verejnej správe vnútornej predvída. Ide najmä o zapojenie policajných riaditeľstiev a policajných úradov do organizácie verejnej správy, ide o prevzatie krajinských ciest do správy štátnej, o prevzatie vicinálnych ciest do správy župnej, kde to uzákonne rokovacích poriadkov pre okresné a župné úrady, pre župné výbory a komisie, pôjde o uvedenie samosprávnych inštitúcií do života, ako aj o mnoho iných úloh a osnov.

Pravda, vo veci vnútornej správy vláda nemieni sa obmedziť len na takto úzko vymedzenú úlohu, ale rozšíri ju na všetky složky a stupne, počnúc obcou. Náležitú pozornosť venuje reforme obecnej správy. Normatívnymi opatreniami prispôsobí ich správu práve tak, ako aj ich samosprávu, duchu slovenskej Ústavy. Vedená bude pritom snahou, aby obce tvorily zdravé jednotky hospodárske.

Len čo uvedené práce budú skončené, začne sa s reformou administratívneho pokračovania, so spracovaním nového cestného zákona, ako aj s úpravou mnohých ďalších otázok, aby konečne celý život v našom štáte bol prispôsobený novým potrebám, záujmom ľudu a aby z neho odstránené boli prežitky, ktoré hamujú dnešný rýchly vývoj s meniacimi sa potrebami.

Vo veci cenovej politiky budú spotrebitelia aj v budúcnosti chránení proti zdražovaniu iba špekulačne odôvodnené-

mu. (*Výkriky: Výborne!*) Prisne a rýchle exekvované tresty budú najlepším poučením pre špekulantov, snažiacich sa spleťené medzinárodné pomery využiť pre svoje vlastné obohatenie. Nakoľko podobným pokračovaním dokážu nedostatok potrebných mravných kvalít pre plnenie svojej dôležitej funkcie hospodárskej, popri iných trestoch budú i odstraňovaní z uvedeného odvetvia hospodárskeho života.

V obore súkromného poisťovníctva vláda prikróčí k jeho reorganizácii a koncentracii, poľrebnej vzhľadom na zmenené pomery, aby potom ústavy funkciu svoju bezpečne plniť mohli v záujme potrieb obyvateľstva. V obore povoľovania účastnínych spoločností, v otázke úpravy družstevných pomerov ako aj ohľadne likvidovania tých, ktoré odoprely podrobiť sa zákonným ustanoveniam, bude sa pokračovať so zreteľom na hospodársko-finančné záujmy štátu.

Ústava Slovenskej republiky bude vôdtkom vlády pre jej činnosť vo veci politiky socialnej. V tomto ohľade pôjde vládě predovšetkým o zabezpečenie dostatočných pracovných možností pre občana práce schopného. (*Poslanec Hancko: Výborne!*) Vládě doteraz podarilo sa nielen rozriešiť otázku zapojenia do výrobného procesu veľkého počtu utečercov, došlých na Slovensko z územia pripojeného k Maďarsku na základe arbitrážneho rozhodnutia viedenského, ale k tomu ešte podarilo sa jej aj odstrániť jadro nezamestnanosti, čo je iste jedinečným zjavom po mnohých rokoch dlhého jej trvania. V budúcnosti vláda vynaloží všetko svoje úsilie, aby tieto pracovné možnosti na území slovenského štátu boli vždy zabezpečené, aby tak prácou slovenského človeka zveľaďovali sa hodnoty našej drahej vlasti. (*Výborne!*) V tomto ohľade, pravda, vláda potrebuje podporu celej verejnosti, činiteľov najrozličnejších inštitúcií verejných alebo poloverejných, i samosprávnych činiteľov, lebo len zapojením všetkých složiek bude možno splniť túto vznešenú úlohu. Pravda, vláda tu nebude čakať so založenými rukami, ale sama sa ujme iniciatívy a tam, kde dostačí podnet, podnetom, kde treba príkaz, tam príkazom postará sa o programovú výstavbu Slovenska, ako aj o zhodnotenie toho, čo sa na jeho území nachádza.

Vláda v duchu ústavy znemožní vykořisťovanie sociálne slabých vrstiev. Je si

plne vedomá úlohy, ktorá ju v otázke miezd očakáva, keď pracujúcim občanom má byť zabezpečený primeraný príjem, diktovaný životným štandardom kultúrneho človeka, poťazne jeho rodiny. *(Potlesk.)* Nebudeme váhať siahnuť, keď treba, i k drastickým opatreniam, aby bolo docieľené spravедlivé rozdelenie hodnôt, vytvorených za spoluúčasti kapitálu a práce. *(Potlesk.)* Podpora populačného vzrastu bude vždy vedúcou myšlienkou slovenskej politiky sociálnej, a preto úsilie o určenie minimálnych miezd bude sa diať pod zorným uhlom rodinných pomerov. Tendencia táto neostane len programom, ale prikróči sa k jej okamžitému uvádzaniu do života v každom smere.

Vláda si je plne vedomá, že každodenný život prináša mnoho príležitostí, keď človek žijúci z práce svojich rúk odkázaný je na ochranu proti prípadnej nezamestnanosti, proti úrazom, proti nemoci, proti ťarchám staroby, a preto treba sa všemožne starať o každého pracujúceho pre prípad týchto eventualít prostredníctvom sociálnych poisťovacích ústavov. V tomto smere prevzalo Slovensko dedičstvo, ktoré vplyvom politickej rozcapartenosti tvorilo sa podľa tých najrozličnejších hľadísk. V záujme zjednodušenia celého systému sociálneho, nemocenského a liečebného poistenia siahne vláda k tým najďalekosiahlejším reformám, aby tak poistenie toto mohlo slúžiť predovšetkým úlohe, pre ktorú je určené a nebolo samo sebe cieľom. Len týmto zjednodušením bude možno stvoriť celky finančne zdravé, súčasne plniť úlohy im sverené; len tak bude možno prípadne počítať s rozšírením úloh poisteniu tomuto uložených bez toho, aby bolo treba siahnuť k novému zafarženiu výroby. *(Výkriky: Tak je!)*

V rámci sociálnej starostlivosti bude venovaná náležitá pozornosť mládeži opustenej, telesne chybnej, ako aj mládeži rodín sociálne slabých. Pritom ponechá sa voľné pole pôsobnosti dobrovoľnej starostlivosti v podobe najrozličnejších stravovacích, liečebných, ošacovacích a iných akcií. Starostlivosť o starcov zlepši sa revíziou zákona č. 43/1929 o starobných podporách. Podobne nedostatky, ktoré sa ukazujú v rámci štátnej starostlivosti o vojenských poškodených, budú odstránené novým zákonom. Všetky tieto reformy

uskutočnené budú po náležitom uvážení ich praktických a hospodárskych výsledkov. Venujeme primeranú pozornosť aj stavebnému ruchu, aby tak bol zvýšený bytový štandard jak na dedinách, tak aj na periferiách miest.

Z uvedených príčin vláda zamýšľa siahnuť k najrozličnejším zákonným opatreniam v záujme koncentrácie sociálnepoisťovacích ustanovizní, v záujme reformy sprostredkovania práce, vo veci zamestnávania cudzincov, ako aj k pretvoreniu jestvujúcich noriem v záujme mnohých členných rodín, stavebného ruchu atď. Uzákonomením stavovského zriadenia bude možno tvoriť súlad medzi záujmami pracujúcich a zamestnávateľov a tým vybudovať zo Slovenskej republiky štát sociálne vyrovnaný. *(Potlesk.)*

Vláda pozná význam zdravotníctva v štáte a preto vynaloží všetko potrebné úsilie, aby Slovensko v tomto ohľade priblížilo sa štátom najväčšieho štandardu. Preto venuje pozornosť starostlivosti o zdravie človeka počnúc od starostlivosti prenatálnej až po krajnú medzu ľudského života. Pri prenatálnej starostlivosti pôjde, popri činnosti dobrovoľnej organizácie, predovšetkým o urýchlené odstránenie nedostatku porodných pomocníc, i keby to hneď vyžadovalo aj finančné obete od štátu. Nakoľko nám to finančné pomery dovoľia, budeme sa usilovať o organizovanie lekárskeho dozoru nad školskou mládežou. Systematicky začne sa organizovať boj proti nemociam vo zvýšenej miere ohrožujúcim zdravie národa. Zamýšľa sa zaviesť povinné štepenie proti difterii, zvýšenie činnosti protirachitickej, siahnuť k systematickej ochrane proti epidemiám tyfovým. Boj proti tuberkulóze bude sa diať v rámci zákona, ktorý sa pripravuje, ako aj odborným školením povolaných činiteľov. Náležitá pozornosť venuje sa rakovine, ako aj nemociam venerickým.

Štátna správa vynaloží všetko svoje úsilie, aby mohla doplniť jestvujúcu nemocničnú sieť a to berúc do povahy najmä kraje, ktoré v dôsledku viedenského arbitrážneho rozhodnutia ostaly bez nich. Ide tu predovšetkým o kraje východné a juhovýchodné. Neujde našej pozornosti ani otázka doplnenia jestvujúcich nemocníc všetkými potrebnými oddeleniami. Zvýše-

ná pozornosť venovaná bude starostlivosti o zásobovanie Slovenska potrebnými liekmi a liečebnými pomôckami.

Neostane, pravda, nepovšimnutá ani telesná výchova. Myslíme pritom nielen na šport, ktorého potešiteľný rozmach môžeme na Slovensku v poslednom čase zaznamenať, ale aj na telesnú výchovu v širšom slova smysle, čím chceme zvýšiť zdatnosť a práceschopnosť každého príslušníka národa. *(Potlesk.)*

Elán, s ktorým budeme pokračovať aj v týchto otázkach, bude v znamení hesla: „V zdravom tele zdravý duch“.

Slávny snem!

Po kapitole o vnútornej správe prechádzam na otázky našej

politiky zahraničnej.

Slovenský národ nemá politické ciele, ako v minulosti nikdy nenesledoval nijaké tendencie, ktoré by mali znamenať obohatenie a rozmach slovenského života na úkor národa iného. Ba možno u neho sledovať stálu snahu po spolupráci s každým, kto na ňu reflektuje na podklade rovnosti a rešpektu dôstojného života národného. *(Potlesk. Výkriky: Tak je!)* Preto aj v budúcnosti vláda bude v tomto duchu pracovať, na upevnení pokoja medzinárodného a na smiernom rozriešení každého sporu, ktorý by bol spôsobilý narušiť dobrú shodu a pokoj medzi národmi. *(Poslanec Hancko: Výborne!)* Hodnoty, ktoré európska civilizácia kresťanská predstavuje, možno zachovať budúcim generáciám iba vtedy, keď vzájomné vzťahy európskych národov spočívať budú na spravodlivých predpokladoch pre jestvovanie každého národa, a to takým usporiadaním všetkých otázok, ako to rovnosť medzi národmi a vzájomný rešpekt životných záujmov každého z nich vyžaduje. *(Potlesk. Poslanec Hancko: Výborne!)* Tento trvalý a spravodlivý predpoklad možno uskutočniť len tak, že hranice určené budú podľa princípu národnostného, *(potlesk)* v záujme ktorého najúspešnejšie zasiahol veľký Vodca nemeckého národa Adolf Hitler, *(potlesk)* keď na jednej strane presadil ich zmeny tam, kde šlo o kompaktné územia, na druhej strane zas pričinil sa a stará sa o presídlenie príslušníkov svojho národa tam, kde inak jasnosti v tomto smere dosiahnuť by nebolo možné a teda, kde by

nebolo možné ani vytvoriť iným spôsobom predpoklady stability vzťahov medzinárodných. My veríme, že tento princíp, raziaci si cestu stáročia, musí dojsť uplatnenia všade tam, kde z najrozličnejších príčin tomu tak doteraz nie je, ak európsky kontinent má raz užívať ovocie trvalého pokoja medzi národmi. *(Poslanec Hancko: Výborne!)*

Vláda Slovenskej republiky, na čele ktorej stojí pán predseda vlády, práve tak ako predošlá vláda, je ochotná k spolupráci s každým národom, ktorý v tomto duchu o ňu prejaví záujem pri rešpektovaní životných záujmov a samostatného života slovenského. Mnohé národy v tomto smere prejavily už dostatok porozumenia a slovenská vláda je presvedčená, že postupom času, ako sa nám nepriateľská propaganda bude blamovať, a ako sa sieť jej vymyslených správ bude trhať, bude daná možnosť národom, ktoré majú smysel pre slobodu iných práve tak, ako si vedia svoju vlastnú slobodu, prehĺbiť túto spoluprácu v záujme Slovenskej republiky práve tak, ako aj v ich vlastnom záujme. Keď hovorím o spolupráci, myslím na politiku práve tak, ako na hospodárstvo alebo kultúru. *(Poslanec Hancko: Výborne!)*

Z uvedených príčin je samozrejmé, že slovenská vláda bude pokračovať na ceste osvedčeného priateľstva s Veľkonemeckou ríšou. Spolupráca národa slovenského s nemeckým národom osvedčila sa pri organizovaní samostatnej štátnej existencie, ktorá nám bola z najrozličnejších sebeckých záujmov iných národov popieraná až do marca tohto roku. *(Výkriky: Výborne!)* Pre nás nie je nijakou tajnosťou, že na európskom kontinente s princípom rovnováhy manipulovalo sa tak, aby boli vytvorené také politické celky, na účet národov, túžiacich iba po slobode a samostatnosti, bez akýchkoľvek politických plánov, pomocou ktorých by trvalosť situácie, vytvorenej mierovými smluvami po svetovej vojne, bola zabezpečená.

Najlepším dôkazom úspešnosti tejto spolupráce je nielen tá skutočnosť, že Slovensko bolo uchránené vpádu poľských vojsk, nestalo sa ich obeťou, bolo ušetrené strát, ktoré podobný boj so sebou prináša, ale hlavne to, že týmto postupom slovenskej vláde sa podarilo napraviť tie krivdy, ktoré na slovenskom národnom

tele spáchalo Poľsko za 20 rokov svojej samostatnej existencie. Ako vám je známe, otázka slovenských území v rokoch 1920, 1924, 1938 odstúpených Poľsku, rozhodnutá je v prospech Slovenskej republiky, ako to sám veľký Vodca nemeckého národa Adolf Hitler nášmu vyslancovi v Berlíne vyhlásil a bude treba previesť už len ich formálne privtelenie. (*Potlesk. Výkriky: Tak je! Sláva!*) Ono bude môcť byť uskutočnené v dohľadnom čase, po uzavretí smluvy slovensko-nemeckej, k čomu dojde v najbližších dňoch.

I keď skutočnosť sama nepriateľom Nemeckej ríše je veľmi neprijemná, faktom ostane, že dokiaľ v mene demokracie, v mene humanity, s poukazom na samourčovacie zásady iné národy Slovákov obrali o samostatnosť, o slovenské kraje, zatiaľ pri budovaní samostatného štátu slovenského, pri sjednocovaní národného územia, slovenský národ podporovaný bol práve tým národne-socialistickým Nemcom, ktoré veľkými západnými demokraciami označované je za imperialistu so svetovládnymi plánmi. Túto skutočnosť, Západu neprijemnú, všemožne snažia sa maskovať zakrývaním skutočností, tvrdiac, že Slovensko okupované bolo nemeckou armádou. Titul k rozširovaniu podobných zlomyseľných správ bol daný spoluprácou slovenského vojska s armádou nemeckou pri zabezpečovaní slovenských hraníc proti masám poľského vojska na nich sústreďeného.

Podobné a iné zlomyseľné správy šírené o Slovensku sledujú jediný cieľ: sviesť verejnosť na scestie a rozširovaním nepravdivých správ odvrátiť pozornosť od toho, čo západné demokracie zabudly v minulosti splniť a sankcionovať skutkami. (*Výkriky: Tak je!*) Keby zlomyseľná propaganda západných mocností, — majúca tak veľké úspechy, že jej vymysleným správam uveria aj ich najzodpovednejší činitelia — bola úprimná, mohla by sa pozrieť okolo seba a musela by si povedať: „Keď slovensko-nemecká spolupráca bola dôvodom k tomu, aby sa hovorilo o obsadení Slovenska nemeckým vojskom, vtedy prítomnosť anglických vojakov vo Francúzsku mohla by byť a mala by byť obdobne vysvetľovaná“. (*Výkriky: Tak jest!*) Pravda k podobnej argumentácii u nás nik nesiahne, lebo má dostatok úcty k zdra-

vému rozumu. (*Výkriky: Tak jest! Poslanec Hancko: Zdravý rozum máme!*)

Podobná skreslená propaganda vedie potom k mýlnym uzáverom samých zodpovedných činiteľov Západu, ktorí v dôsledku jej dopúšťajú sa takých nelogickostí, ako je na strane jednej vyhlásenie, že cieľom vojny je vytvorenie Československa, na druhej strane však trvá sa aj na existencii Slovenskej republiky de facto uznanej, momentálne — pravda podľa ich tvrdenia — nemeckou armádou obsadenej. Keby šlo len o nelogickosti a protirečenia, ku ktorým dochádza na najvyšších miestach na Západe, nebol by som sa nimi nijak zaoberal, lebo zistí ich na prvý pohľad každý logicky rozmyšľajúci človek. Keď i pritom o veci tejto pokladám za potrebné tu hovoriť, činím tak len preto, aby som opätovne zdôraznil, že slovenský národ je slobodný, s Československom raz navždy zúčtoval, nikdy viac si vzkriesenie jeho nepraje, lebo by ono znamenalo zánik slovenskej slobody. (*Potlesk. Výkriky: Tak je!*) Slovenský národ 14. marca stal sa samostatným, a každý, kto ho chce a usiluje sa ho o tento najhodnotnejší statok obráť, musí mať na zreteli, že môže tak robiť len proti vôli slovenského ľudu, jeho znásilnením. (*Výkriky: Tak je!*) K zániku slovenskej slobody môže dojsť len po zlomení odporu celého slovenského ľudu. Nemôže sa teda stať v mene demokracie, v mene humanity, v mene slobody, ale len v mene imperializmu, nespravedlivosti a otročenia malých národov, v záujme politických cieľov národov veľkých. (*Tak je! Poslanec Hancko: Kto nie je s nami, je proti nám, nech ho parom vezme!*)

Slovenský národ domohol sa samostatnosti z vlastnej vôle, vlastnými mocenskými prostriedkami, v rozpore s politickými tendenciami národa českého, domohol sa jej v chvíli, keď ešte existencia Československa nijak dotknutá nebola a preto najrozličnejšie teórie o trvaní Československa, ktoré v záujme svojej existencie ani len zbrane sa nechytilo, sú úplne bezzákladné, smiešne a diplomatická činnosť vyvíjaná na Západe tak, ako by Československo jestvovalo, nielen že nezodpovedá skutočnosti, ale ani vôli slovenského národa, v mene ktorého sa tu vystupuje v rozpore s jeho záujmami a cieľmi. (*Poslanec Hancko: Tak je!*) Preto tí, ktorí predsta-

vujú snahu o vytvorenie Československa ako cieľ dostatočne dôstojný, aby v záujme jeho vedená bola vojna, zakrývajú pravé úmysly, majúce na zreteli iba sebecké ciele mocenské. Slovenský národ je slobodný, a preto v záujme jeho oslobodenia nik k zbrani siahaf nemusí. Slovenský národ dosiahol vrcholu svojho politického snaženia vytvorením vlastného štátu a existencia jeho nemôže byť argumentom proti ale iba jediným dôvodom v záujme skorého uzavretia spravodlivého mieru. (*Výkriky: Tak je!*)

Otázka jestvovania československého vyslanectva v Paríži alebo v Londýne, otázka politickej aktivity najrozličnejších osôb bez akéhokoľvek poverenia, ako aj bez akéhokoľvek mravného titulu — lebo ide zväčša o ľudí, ktorí za 20 rokov nielenže sa za Slovákov nevydávali, ale ani neváhali popierať existenciu slovenského národa, — (*hluk*) otázka smlúv toho alebo iného druhu, uzavieraných s týmito fiktívnymi „slovenskými“ predstaviteľmi by sa nás nijak bližšie nedotýkala, i keď celá táto činnosť namierená je priamo proti existencii Slovenskej republiky, keby všetko toto nebolo iba kepienkom k tomu, aby tak slovenský ľud stiahnutý bol do takzvaných československých legií, ktorých cieľ je bojovať proti existencii samostatného slovenského štátu. Pravda, keď Slovákom nepriateľská propaganda, predstavujúca Slovenskú republiku ako Nemeckom okupované územie, nevie presvedčiť slovenských ľudí, majúcich zdravý rozum a privábiť ich do československých legií, na západe neváha sa siahnuť k tým najsurovším donucovacím prostriedkom, aby ich k tejto dobrodružnej a beznádejnej akcii získala. (*Výkrik: Vo Francii bijú Slovákov!*) Podobné pokračovanie je odsúdenia hodné nielen s hľadiska práva medzinárodného, ale aj s hľadiska mravného. Nie je totiž mysliteľné, a v dejinách sotva by sme našli analógie, aby tak rafinovane ľudia donucovaní boli bojovať proti samostatnému štátu vlastného národa. Keď k podobnej aktivite siaha niekoľko dobrodruhov, ktorým národná vec neprirástla k srdcu, to nás nijako ďaleko nezaujíma. Aby však slovenský ľud, donútený k emigrácii jemu nepriateľským režimom, teraz nútený bol bojovať proti záujmom vlastného slovenského národa, to odporuje každému princípu morálky. (*Výkriky: Tak je!*) Preto

proti podobnému pokračovaniu pred svetovou verejnosťou slávnostne protestujeme.

Spomínané okolnosti, spôsoby, taktika a ciele propagandy Slovensku nepriateľskej, voľky-nevoľky vzbudit musia v každom človekovi presvedčenie, že vojna vedená západnými veľmocami proti Veľkonemeckej ríši postráda cieľov, za ktoré by bolo dôstojne bojovať. Preto predstavitelia západných veľmocí poslúžili by najväčšmi vlastným národom, keby sa pokúsili najst smierlivé riešenie jestvujúceho vojenského konfliktu, ktoré jedine by bolo spôsobilé poslúžiť záujmom všetkých európskych národov, ako aj každému, komu záleží na blahobyte, na živote a nie na ruinách a krvipreliati. (*Potlesk. Výkriky: Tak je!*)

Slávny snem,

prichádzam ku kapitole

národnej obrany.

Tu konštatujem, že zo 17 divízií bývalej česko-slovenskej armády bola na území nášho slovenského štátu takmer polovica a to 7 divízií. Z toho:

Pechota mala 14 peších plukov, 4 horské pešie pluky, 3 hraničiarske prápory, 1 cyklistický prápor, 1 prápor útočnej vozby a 1 kanónový prápor protiútočnej vozby.

Delostrelectvo malo 16 útvarov, medzi ktorými boli aj delostrelecké útvary, evakuované z Podkarpatskej Rusi a z územia, odstúpeného Maďarsku.

Letectvo pozostávalo zo 7 zpravodajských a 5 stíhacích letiek, slúčených do jedného pluku v rámci troch perutí.

Vojenská správa prišlo k reorganizácii slovenskej armády. Tu je treba na prvom mieste zdôrazniť, že vojenská správa od 15. marca 1939 až dosiaľ, najmä v septembrových udalostiach mohla preskúšať zdatnosť a veliteľskú spôsobilosť svojich dôstojníkov a tak sveriť im vyššie funkcie. Ďalej bude reorganizácia postupovať tak, že sa vytvorí menší počet jednotiek, dobre vystrojených veliteľským sborom; že sa utvoria rovnorodé jednotky, aby vedenie bolo jednotné; účelne sa využijú všetky vojenské budovy a určité strediská, výhodne položené pre výcvik.

Preto vytvoria sa normálne divízie a horská divízia. Pechota bude jednotná v rámci peších a horských plukov, mierový

počet delostrelectva snížime a špeciálne zbrane doplníme. Niektoré jednotky zrušíme, aby dôstojníci mohli byť cvičiteľmi a nie kancelárskymi úradníkmi. (*Výkriky: Tak je!*) Aby sa slovenská armáda mohla prispôbiť vlastnému územiu, tvoria sa horské jednotky. Spolupráca s nemeckou armádou vyžaduje, že prevezmeme od nemeckej armády, čo bude pre nás dobré a účelné. Konečnú reorganizáciu uskutočníme v nastávajúcom zimnom období, a to podľa tohto rozvrhu:

U pechoty postavíme 6 peších plukov, 3 horské pešie pluky, cyklistický prápor, prápor útočnej vozby, kanónové roty protiútočnej vozby, oddiel pozemnej obrany proti lietadlám. Oproti doterajšej organizácii pešieho pluku zmení sa to, že každý peší pluk bude mať jednu bateriu doprovoďného delostrelectva.

U delostrelectva postavíme 4 nové pluky o 3 oddieloch. V sídlach veliteľstiev plukov zriadime náhradné oddiely, spojovacie batérie, asanačné roty, technické a hospodárske správy.

Organizácia slovenského vojenského letectva sa robí v úzkej spolupráci s nemeckou vojenskou misiou a slovenské letectvo bude, nakoľko to naše pomery vyžadujú, organizované podobne, ako letecká zbraň nemecká.

Materiálne vystrojenie všetkých služieb (zbrojnej, ženíjnej, telegrafnej, zdravotníckej, veterinárnej, vojenského priemyslu, automobilnej a doplnovacej služby) čo sa týka množstva a kvality bolo dostatočné a dobré, ale aj tu ukazoval sa veľký nedostatok odborného personálu. Išlo nám predovšetkým o to, aby sme urobili súpis všetkého vojenského materiálu a získali tým prehľad o jeho množstve a kvalite. Vojenný materiál po demobilizácii v roku 1938 nebol riadne triedený a konzervovaný, do toho prišli rušivé udalosti v marci 1939. Treba dnes usilovnej práce hospodársko-správnej služby, aby všetok materiál, ktorý obsahuje veľkú časť štátneho majetku, bol daný do bezvadného stavu.

Nové útvary si ponechali potrebný intendenčný materiál pre svoju mierovú a vojnovú potrebu a zvyšok materiálu bol shromaždený — po riadnom čistení a konzervovaní — do hlavného odevného skladu a do proviantných skladov.

Na území štátu máme priemyselné

podniky, ktoré v prípade potreby budú môcť vyrábať každý druh vojenného materiálu, ako pušky, guľomety, delá, príľby, plynové masky, odev, sečné zbrane, muníciu a potrebné potravné články.

Z dôvodov vojenských a štatistických ešte v tomto roku uskutočníme súpis motorových vozidiel. Celá evidenčná agenda bude sústredená u veliteľstva evidencie motorových vozidiel pri ministerstve národnej obrany. Tým sa docielí úspora personálu a výdavkov. Pripravuje sa program revízie značiek a typov, staré typy a neekonomické motorové vozidlá budú rekonštruované alebo odpredané. Je potrebné, aby naša republika ujednala smluvu s cudzinou o dodávke náhradných súčiastok pre motorové vozidlá.

Doplňovacia služba odchodom odborného personálu a dezorganizáciou po odstúpení južných krajov bola celkom rozháraná. Personálna požiadavka riešila sa tak, že ministerstvo národnej obrany zaplnilo medzery z radov dôstojníkov v zálohe a ďalejslúžiacich. Po reorganizácii zriadili sme 7 doplnovacích okresných veliteľstiev: v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Levoči, v Liptovskom Sv. Mikuláši, v Nitre, v Prešove a v Žiline.

Kmeňové knihy boli podľa novej organizácie slúčené do nových kmeňových telies.

Pri konaní odvodov uplatňovali sa zásady nového branného zákona a zisťovala sa aj spôsobilosť pre pracovnú službu pri brancoch neschopných pre vojenskú službu, najmä pokiaľ ide o židov. Všetky odvody skončili sa nerušene. V auguste bola nariadená repartícia Nemcov, povinných prezenčnou službou, pre ktorých bola zavedená branná povinnosť vládny nariadením č. 182/1939 Sl. z.

Bývalá vojenská správa uskutočňovala rozsiahle vojenské stavby a investície rozličných druhov. Vyvlastňovala pozemky a náhrady za vyvlastňovanie nezaplatila. Likvidácia vojenských stavieb a vyvlastnených pozemkov potrvá dlhší čas a je predmetom medzištátneho rokovania o rozluke majetkovej podstaty s Protektorátom Čechy a Morava, do akej výšky prevezme slovenský štát záväzky bývalej česko-slovenskej vojenskej správy.

Stratou územia na juhu stratili sme veľa ubytovacích možností pre vojsko a pre-

to vojenská správa musela prikročiť k ubytovaniu prechodnému, kým nebudú dobudované rozostavené kasárne na rozličných miestach. Tieto objekty stavajú obce so zreteľom na terajšiu potrebu a ich stavebný náklad činí cca 80,000.000 Ks. Na likvidovanie tejto veci, nástojčivej i z hľadiska finančného hospodárenia obcí, bolo vydané vládne nariadenie č. 219/1939 Sl. z. Zvyšné vojenské objekty a pozemky sa postupne vracajú, aby náklady na ich udržiavanie nezafazovali štátnu pokladnicu a aby mohli byť vrátené do hospodárskeho života.

Nedostatok aktívnych dôstojníkov Slovákov vyžadoval aktivovať záložných dôstojníkov a reaktivovať dôstojníkov vo výslužbe. Od počiatku museli sme venovať veľkú pozornosť výcviku aktívnych a záložných dôstojníkov, ďalej slúžiacich a záložných poddôstojníkov a mužstva.

V Banskej Bystrici sa zriadila škola pre výchovu dôstojníkov pechoty v zálohe, počet žiakov dosiahol 600 frekventantov. Aby sa nováčkom dostalo intenzívneho výcviku, zriadili sme v máji výcvikové strediská. V týchto po patričnom výbere uskutočnilo sa školenie poddôstojníkov a odborné školenie určitého počtu mužstva pre špeciálne zbrane pechoty. Výcvikové strediská skončili svoju činnosť 31. júla, poddôstojnícke školy 15. augusta tohto roku.

V Žiline bola zriadená škola pre výchovu dôstojníkov delostrelectva v zálohe a odborné kurzy pre výcvik špecialistov delostrelectva.

Pre výchovu dôstojníkov z povolania zriadili sme vojenskú akademiю v Banskej Bystrici.

Aby sa schopnosti a znalosti dôstojníkov ešte viac prehĺbili, zriadili sme kurzy a prípravy pre inštruktorov pre aplikačné kurzy záložných dôstojníkov a aplikačné kurzy pre záložných dôstojníkov všetkých zbraní a služieb.

Pomery po demobilizácii armády a získané skúsenosti vyžadujú si novú organizáciu armády a nové opatrenia. Koncom októbra boli vydané rozkazy vo veci

1. zriadenia kurzov inštruktorov pre nováčkov,

2. vo veci zriadenia kurzov pre tých záložných dôstojníkov, ktorí z akýchkoľ-

vek príčin nenastúpili mimoriadne cvičenie v zbrani v septembri a októbri,

3. vo veci zriadenia aplikačných kurzov pre nižších aktívnych dôstojníkov a

4. vo veci otvorenia vojenskej akademie 15. novembra tohto roku.

V novembri začne sa päť a poltyždňový kurz pre nižších aktívnych, aktivovaných a reaktivovaných dôstojníkov, aby sa docielilo jednotnej doktríny v armáde a prehĺbili sa znalosti po všetkých stránkach. V oblasti každej divízie bude zriadený jeden kurz.

Čas školenia na vojenskej akademii bol predbežne určený na dobu jedného roku. Vo vojenskej akademii budú školení uchádzači pre pechotu, jazdectvo, letectvo, delostrelectvo, ženijné a telegrafné vojsko. Po absolvovaní akademie frekventanti budú vyradení v hodnosti poručíka príslušnej zbrane. Vojenská akademie sú vydržiavané štátom.

Noví branci budú nastupovať 10. januára 1940. S nimi zároveň nastúpia aj tí mužskí, ktorí budú konať pracovnú službu.

Ministerstvo národnej obrany pracuje na vydaní slovenského názvoslovía v armáde, tak, aby do nástupu nováčkov mali útvary presnejšie ustálené výrazy a povel.

Slovenský národ, žijúci na dôležitej križovatke rozličných záujmových sfér a na rozhraní rozličných kultúrnych snažení, musí si pozorne všímať, čo sa okolo neho robí, musí sa učiť a vychovávať a preto musí byť mocným, jednoliatym, zdravým telesom, ktoré nijaký náraz nezdoľá. Všetci členovia nášho národného telesa musia byť preniknutí vedomím, že tento prirodzený, božským poslaním obdarený živý organizmus má medzi ostatnými národmi sveta svoje opodstatnenie, svoje právo na život a na slobodný rozvoj v samostatnom štáte. Preto armáda, ako nositeľka tejto živelnéj vôle národa, musí ešte dôraznejšie, než ostatné složky nášho národa, pestovať ducha jednoty a poslušnosti, ducha sebaobetavej lásky k rodu, k svojmu štátu, ducha družnosti a čínorodej vôle viesť vo všetkých okolnostiach podriaďovať vlastné osobné záujmy záujmom celku. (Výkriky: Tak je!)

Veľký dôraz kladieme preto na národnú výchovu, uvedomovaciu a mravnú vý-

chovu v armáde. Tlač, rozhlas i film nech oddane slúžia vytýčenému spoločnému cieľu. Všetky složky mravnej a národnej výchovy vojska, ako sú vojenské zálišia, knižnice, kinematografy, divadlá a podobne zapojíme do celkového plánu, ako prevychovať slovenského človeka v seba-vedomého a disciplinovaného člena slovenskej pospolitosti. Spolupráca armády, HG i FS na jednej strane a občianstva i občianskych ustanovizní na druhej strane nech je vždy čo najužšia a najsrdečnejšia.

Ak posolstvo pána prezidenta republiky veľký dôraz kladlo na Hlinkovu gardu, tak i vláda je si vedomá toho, čo vykonala Hlinkova garda, keď sa rozhodovalo o osude Slovenska. Avšak nielen minulosť, ale najmä budúcnosť slovenského národa prikazuje venovať čo najväčšiu pozornosť Hlinkovej garde a umožniť jej, aby nehatene plnila svoje poslanie, ako ho určuje vládne nariadenie č. 220 z tohto roku.

Hlinkova garda prevzala na seba aj všetky tie úlohy, ktoré rozdelené a často proti sebe plnily predtým rozličné telocvičné spolky, lenže kým tieto vychovávaly len mizivú menšinu mládeže, zatiaľ Hlinkova garda má právo ale aj povinnosť vychovávať všetky vrstvy národa. Jej sverená telovýchova, šport atď., predvojenská a povojenská výchova bude vedená tak, aby sa zvýšila zdatnosť i mravnosť a tým práce a bojaskopnosť národa. V rámci Hlinkovej gardy prevychováme každého Slováka tak, aby sa stal sebavedomým, vzdelaným, zdravým a disciplinovaným údom jednotného národného telesa slovenského. Mimoškolská výchova Hlinkovej gardy zachytí všetkých, ktorých škola prevychovať nemôže. Každý Slovák musí poznať základy existencie národa a štátu, zásady a sily, ktoré dali život Slovenskej republike a ktoré ju jedine môžu udržať i zveľadiť. Výchova Hlinkovej gardy bude čerpať v duchu hlinkovského programu z čistých prameňov kresťanstva a nacionalizmu.

Ako z vládneho nariadenia o Hlinkovej garde vysvitá, Hlinkova garda má nielen výchovné, ale aj iné úlohy. Je v záujme štátu a národa, aby Hlinkovu gardu v plnení týchto úloh podporoval každý i v svojom povolani, v škole, v úrade atď., i mimo školy a mimo úradu. Kto by sa zdráhal službou v Hlinkovej garde slúžiť národu,

vystaví si tým kvalifikáciu, ktorá bude mať rozhodujúci vplyv na jeho postavenie v štáte i v spoločnosti.

Bolo a bude pamätané na to, aby Hlinkova garda mohla v svojom rámci vychovávať a v duchu Hlinkovej slovenskej ľudovej strany viesť celý národ a teda aj tých, ktorí by neboli rozdelení medzi gardistov. Od 6. do 60. roku každý Slovák, pokiaľ ide o výchovu a plnenie povinností, vyplývajúcich z predvojenskej a povojenskej výchovy, patrí pod rámec Hlinkovej gardy. V súhlase s armádou a s kultúrnymi inštitúciami (Matica slovenská, Spolok sv. Vojtecha atď.), už tejto zimy bude realizovaný program kurzov a prednášok, ktorými i najposlednejšia dedina bude zapojená do procesu prevýchovy a skutočného duševného sjednotenia národa, ako aj jeho usmernenia v duchu Hlinkovej slovenskej ľudovej strany.

Aby Hlinkova garda dobre mohla plniť tieto svoje povinnosti, bola reorganizovaná a očistená od všetkého, čo by jej v spomutej práci prekážať mohlo. V revolučných časoch marcových a vojnových časoch septembrových Hlinkova garda zachránila národ od rozvratu a získala si veľké zásluhy pri obrane štátu. Pritom však vedúci Hlinkovej gardy netajili sa tým, že revolučné vlny aj v nej dostaly na povrch neraz menejcenné elementy a týmto umožnili zneužívať meno Hlinkovej gardy. Keď zdôrazňujeme, že všetko národu a štátu škodlivé bolo a bude z Hlinkovej gardy odstránené, musíme opätovne a ešte väčšmi zdôrazniť, že popri armáde bez Hlinkovej gardy, bez jej spontánnej a hrdinskej účasti v rozhodujúcich bojoch nemožno si predstaviť víťazstvo, ktoré nám dalo a udržalo Slovenský štát. (*Výkriky: Tak je!*) Preto vláda dá si záležať na tom, aby štátny aparát a každý, kto od štátu závisí a je povinný slúžiť štátu, nielen neprekážal Hlinkovej garde v plnení jej predpísaných úloh, ale aby pokladal za svoju povinnosť zúčastniť sa tejto práce.

Po reorganizácii bol vypracovaný organizačný, služebný a kárny poriadok Hlinkovej gardy, ako to predpisuje 7. § spomenutého vl. nariadenia.

Hlinkova garda bola rozdelená na 12 zúp, ktorých velitelia boli menovaní už dávnejšie. Tak isto boli menovaní velitelia okresov HG, ktoré sa shodujú s politickými okresmi. Boly rozoslané už aj dekréty

župným a okresným funkcionárom HG a rozosielať sa i funkcionárom miestnym. Hlavný veliteľ jednotlivých funkcionárov menoval v súhlase s návrhmi patričných činiteľov HSLS, čím boli odstránené príčiny doteraz dosť častých nedorozumení medzi funkcionármi strany a Hlinkovej gardy a splnené boli predpoklady spolupráce. Pokiaľ ide o pred- a povojenskú výchovu, Hlinkova garda drží sa presne pokynov armády, ku ktorej má najlepši pomer.

V týchto dňoch na celom Slovensku prihlasujú sa jednotlivé ročníky do Hlinkovej gardy. Prihlásiť sa musí každý Slovák do 60. roku, ale to neznamená, že každý musí byť prijatý. Za gardistov a najmä za rodobrancov vyberú sa z prihlásených len najlepší, aby takto národ mal v nich výkvet disciplinovaných, sebavedomých a na všetko odhodlaných bojovníkov, ako i obetavých pracovníkov, na ktorých sa môže vždy a bezpečne spoľahnúť.

Vláda Slovenskej republiky umožní Hlinkovej garde, aby na toto svoje vznesené poslanie bola pripravená čo najdokladnejšie. Vyzýva všetkých Slovákov, aby pokladali za svoju najvyššiu česť nielen stať sa gardistom, ale najmä plniť povinnosti ktoré Hlinkova garda určí aj tým, čo predbežne nie sú zadelení medzi gardistov, alebo rodobrancov. Plniť tieto povinnosti znamená slúžiť národu a plniť rozkaz najvyššieho veliteľa Hlinkovej gardy, pána prezidenta republiky, čo musí byť pre každého Slováka najvyšším zákonom.

Dôležitosť tohto poslanca vyžaduje, aby bol vynesenej osobitný zákon snemu Slovenskej republiky o Hlinkovej garde. Týmto pripravovaným zákonom nič podstatného sa nezruší, alebo nezastaví, poťažne nezmení, čo Hlinkova garda doteraz pri reorganizácii robila, alebo robí, takže v doterajšej práci môže sa nehatene pokračovať. Pripravovaný zákon o Hlinkovej garde bude pamätať na výchovu dievčat i žien. Tieto budú zapojené nielen do prevýchovy národnej, ale i do výchovy pre ženskú službu brannú (samaritánsku, sociálnu atď.).

Takýmto spôsobom umožňuje sa Hlinkovej garde zapojiť do služby národa všetkých Slovákov i Slovenky, usmerniť ich prácu podľa zásad Hlinkovej slovenskej ľudovej strany. *(Výkriky: Tak je!)*

O občanov nemeckej národnosti v tomto ohľade postarané je v lone organizácie Freiwillige Schutzstaffel v smysle vládneho nariadenia č. 240/1939 Sl. z. Sme presvedčení, že táto organizácia splní plne svoju úlohu vládny nariadením jej uložení v záujme rozkvetu tohto štátu ako aj v záujme nemeckej národnej skupiny u nás žijúcej. Doterajšia práca toto naše presvedčenie len upevniť môže.

Slávny snem!

Doteraz hovoril som o otázkach týkajúcich sa zbrani hmotných, skutočných zbrani z ocele, vojenskej a mimovojenskej výchovy národa. Avšak pre obranu národa a štátu rovnako dôležitá je jeho kultúra.

Preto je celkom logické, že z kapitoly o národnej obrane, o HG a o FS, prechádzam rovno na kapitolu o našom

školstve a kultúre.

Tu konštatujem, že spravovanie školstva a národnej kultúry zapálo sa hladko a bez otrasu do novej štátnej štruktúry a stalo sa naozaj dôležitým spoločníkom radostnej konsolidácie nášho štátneho života.

Prenikavé ideové, osobné a vecné zmeny takmer revolučne vplývaly na stav a na niekoľkomesačný vývin nášho školstva a kultúry, no tieto zásahy nenarušili riadne pracovné tempo v tomto smere a privodily to, čo naše školstvo opravdivo slovenským robí a našu kultúru slovenským duchom posväcuje. Preto celá naša spoločnosť dívala sa priamo oduševnene na toto ojedinelé pretvorenie v našich kultúrno-politických dejinách a reagovala naň oveľa živšie, ako na hocikaké iné zmeny štátnej správy. Ak jej pritom neušiel ani najmenší detail, je to dôkaz, že v boji o svoju národnú samostatnosť mali sme na zreteli vždy najmä ideovú stránku, a tak spolu vlastností, ktorých uplatnenie národ charakterizuje, a im podrobovali sme ostatné momenty, ktorých dôležitosť je tiež veľká, no ukazuje sa až vtedy, keď idea zvíťazi.

Slávny snem, ak vychodíme z pravdivosti tohto poznatku, ešte mnohé roky bude musieť slovenská vláda venovať zvýšenú pozornosť duchu nášho školstva a kultúry pred inými páľčivými otázkami.

Bolo by veľmi mylne myslieť si, že sa urobilo už všetko vyslovením zásady, podľa ktorej vo výchove a vo výučbe budeme sa spravovať kresťanským a národným svetonázorom a pritom by sa zabudlo, že tieto idey, aj keď sú najkrajšie, samy sa neuskutočnia. Ak nemajú byť len heslom bez obsahu, treba nám ustavične bedliť, aby sa stelesňovali, a tak prenikaly naše školstvo, aby sa staly jeho pečatou, čo nik s neho neodstráni. Lebo sa nesmieme uspať vo vedomí, že už s tejto stránky niet nijakého nebezpečenstva. Je, aj keď sa azda skrýva, no pri vhodnej príležitosti, ak by sme si nestvorili z nášho školstva pevnú národnú a kresťanskú baštu, s ľútosťou by sme videli, že by nás toto nebezpečenstvo rozčeslo a skaličilo. Preto, aby sa tak nestalo, a pevne verím, ani sa tak už nikdy nestane, budeme aj v škole strázcami ideálov, čo náš národ v zlých časoch vzpružovali, v boji o slobodu zocelovaly a teraz nás pohýňajú za svoj štát pracovať a obetovať. Podľa doterajšieho účinkovania možno s radosťou uznať, že naša školská správa si dobre uvedomuje tieto okolnosti, je ochránkynou týchto najvyšších hodnôt, a tak najvýraznejšie sa odzrkadľuje nový duch národný a kresťanský v školstve; vidno ho v základoch a vo vykonávaní potrieb školských reforiem, a to najmä už v pokročilej reforme strednej školy. Treba pokračovať v tejto budovateľskej práci, aby sme okrem strednej školy zavŕšili reformu aj na ostatných stupňoch školstva.

S tejto stránky najhlavnejšia je úloha, ktorú musíme vykonať pri zmenách v národnom školstve, lebo v svojich výsledkoch určuje, aké má byť v znalostiach a v mravnom charaktere budúce pokolenie. Dôležitosť tejto reformy pociťujeme všetci, a preto ju možno uskutočniť až po svedomitom uvážení a po premyslených prípravných prácach. Musíme rozriešiť najskôr celý komplex sprievodných otázok a najst vhodnú možnosť, ako národné školstvo trojakej až päťorakej kategórie tak zjednotiť, aby sa vyhlo možnosti nesúladu. Že tu možno obísť každé rozladenie, toho svedectvom bola anketa, svolaná ministerstvom školstva, na ktorej sa uvažovalo jednak o týchto ťažkostiach a jednak aj ukázalo, že je dosť porozumenia odstrániť ich.

Naisto je nepopulárne, no jednako nevyhnutné, čo štátna školská správa urobila v ostatnom čase s prepúšťaním vydatých učiteliek. Aj keď sa nespomenú známe príčiny tohto radikálneho kroku a myslí sa iba na jeho výsledok, ukazuje sa, že ani tento personálny zásah nepostačí, lebo aj tak je ešte veľký nadbytok učiteľstva. Budú sa teda hľadať ďalšie možnosti nápravy; medzi nimi je aj prípadná reštrinkcia učiteľských ústavov, ktorých je priveľa. Aj chystaná reforma učiteľského vzdelania môže tu priniesť osožné prvky. Rovnako je snahou školskej správy zlepšiť hmotné postavenie mladého, slobodného učiteľa, lebo tak nepriamo, ufame sa, pozdvihneme aj úroveň školy, a na nej nám najmä záleží.

Hoci sa odstúpením štátneho územia stratilo mnoho stredných škôl, vláda s napätím finančnej nosnosti umožnila podľa potrieb jednotlivých krajov stredoškolské štúdium. Ak je jeho reforma teraz skutkom, do formy nového gymnázia dáva sa obsah; sú ním už dosiaľ vydané disciplinárne a klasifikačné predpisy, ktoré zaručujú vzorný poriadok a spravедlivé zhodnotenie výsledkov výchovy a výučby. Chystajú sa a čo nevidno vyjdú aj nové osnovy sjednotenej strednej školy, a to odchodné najmä vo vlastivedných predmetoch od bývalej osnovy, aby sa tak staly usmerňovateľom vyučovania v slovenskom a kresťanskom duchu a boli spolu aj podkladom pre čím skoršie vydanie nových učebníc. Okrem týchto okolností postupné zrušovanie koedukácie, ako aj iné zmeny menšieho významu bedlivo sa pozorujú a už teraz možno vyhlásiť, že jednotné a praktické gymnázium zdá sa byť dobrou reformou. Ak by sa javily pri nej kde-tu nedostatky, budú sa odstraňovať a systém strednej školy bude sa zdokonaľovať.

Výberový charakter nového nášho gymnázia chce zdôrazniť v súhlase s volaním verejnosti aj snahu, dať čím väčšie predpoklady pre praktické a odborné štúdium.

Z blízkej skúsenosti vysvitá, že naša správa dobre pochopila nielen význam poslovenčovania obchodu, priemyslu a živnosti, ale aj význam odborných škôl. Nával žiactva do odborných učilísk je pekným dôkazom tohto radostného obratu.

Pravda, vyžaduje sa urobiť aj tu viac, pričom nejde ani tak o zveličené rozmnožovanie, ako o rozumnú špecializáciu tohto druhu školstva podľa krajových potrieb s patričným ohľadom na štátne záujmy.

Osobitnú starostlivosť a možno povedať pomerne najväčšie investície venuje vláda našim dvom vysokým školám v Bratislave, Slovenskej univerzite a technike. Robí tak preto, lebo okrem vzácných výnimiek nebol duch školstva nikdy tak neslovenský, a na nijakom stupni systém tak neúplný, ako na vysokej škole. Veľa sa už v krátkom čase napravilo so stanoviska vecného a osobného a sme si vedomí, že nebude tak neskoro, čo splníme tu svoje želania. Lež zjavné je z rozličných okolností, a najmä ak si uvážime počet zapísaných poslucháčov, že šlo o veľkú krivdu, keď sme nemali techniku. Kombinovaným štúdiom na nej a na univerzite alebo iba na jednej z obidvoch podopĺňame si postupne všetky ročníky štúdia prírodných vied, kreslenia, telesnej výchovy, lesníckeho inžinierstva, lekárnictva a pod., aby sme mali na vysokom školstve všetky potrebné odbory. Ako je našou túžbou úplné vysoké školstvo, tak je ním spolu aj jeho pevná a moderná organizácia a účelný spôsob štúdia, a keďže je v tomto smere dosť výčitiek, bude treba vydať nový univerzitný zákon a v jeho rámci uskutočniť aj reformu niektorých študijných odborov, lebo si želáme, aby naše vysoké školy dôstojne plnili svoje poslanie. Tento zákon dá nášmu národu takú univerzitu, ktorá tomuto poslaniu a našim potrebám vyhovuje.

V kultúrnom a ľudovýchovnom odbore narušovala začiatočnú konsolidáciu a prichodí uznať, aj teraz ju hatí rušná medzinárodná situácia. Ak jednako sa stretávame s potešiteľnými zjavmi v umení, vo vede a v zosilnenom účinkovaní vzdelávacom a ľudovýchovnom, je to milé a je to dôkaz, že nový štátny život vzpružil naše tvorivé schopnosti a len čo budú časy pokojnejšie, očakávame, že pri podpore vlády preteká sa budú všetky složky našej národnej kultúry pri vytváraní nového slovenského človeka: vyjde on zo slovenskej školy, bude žiť v kvitnúcim prostredí slovenských hodnôt a bude s radosťou pracovať za ďalšie zdokonalenie národa a za dobrobyt štátu v smysle tých istých ideálov, ktoré aj teraz určujú všetko naše snaženie.

Avšak, slávny snem, predpokladom všetkého úspechu jak v školstve, o ktorom som práve hovoril, tak vo všetkých odvetviach štátneho života je riadne a svedomité finančné hospodárenie. Toho si je vláda v plnej miere vedomá, preto pred všetkými ďalšími kapitolami, ktoré nasledujú, prechádzam hneď na kapitolu o

štátnych financiách.

Tu v prvom rade pripomínam, že základom každej dobrej finančnej politiky musí byť starosť o zaistenie stálosti meny. Jasná vec, že stálosť meny možno žaručiť len precíznym finančným hospodárením.

Vedení touto snahou, nechceme odčerpávať vo forme verejných bremien potrebné sumy z národného hospodárstva, z druhej strany však snažíme sa, aby na potrebné výdavky bolo potrebné zaokrútenie. Verejné bremená sa podstatne už nedajú zvýšiť. Je však potrebné daňový systém zjednodušiť a roztrúsené normy sústrediť v jeden celok. (*Výkriky: Tak je!*) Vybudovanie štátu vyžaduje značný finančný náklad. Preto nateraz na sníženie verejných bremien nie je možné myslieť. Na sníženie verejných bremien bude sa môcť myslieť len po čase, keď rozvojom národného hospodárstva pri zosilnených príjmových prameňoch i pri sníženom kľúči budú stačiť príjmy na zaokrútenie štátnych výdavkov a keď základacie mimoriadne výdavky už odpadnú.

Predbežne chceme zmierniť tie úsporné opatrenia, ktoré koncom minulého roku, ešte počas bývalej republiky boli zavedené. Vztahuje sa to na úsporné srážky z úradníckych plátov a na penzie vydatých žien.

Vláda, opakujem, dobre vie, aká dôležitá je stálosť meny. Že politické udalosti nerozvrátily náš hospodársky život, to vo veľkej miere môžeme pripisovať tej okolnosti, že sme si udržali stálosť meny. Poprevratové, rok 1918 nasledujúce udalosti na poli menovom ukazujú nám, aké zhubné následky má inflácia.

Stálosť meny zaisťujeme držaním cenovej hladiny, viazaným devízovým hospodárstvom a poriadkom v štátnych financiách. Pri sledovaní cieľa, udržať stálosť meny, potrebné bude zaplatiť štátovkový dlh, aby boli v obehu len bankovky a drobné peniaze v prípustnej miere a prípadne kurantné mince zo zlata.

Staré platidlá bývalej ČSR boli už čiastočne zamenené, ostatné zamieňame postupne. Vo veci vyhotovenia nových platieb boli urobené patričné kroky. Vláda si je vedomá, že v časoch zámerného hospodárstva potrebná je zámernosť aj na poli peňažníctva. Nemôžeme dopustiť, aby kapitál bol investovaný nepotrebné. Aby sa to nestalo, staráme sa o koncentráciu peňažníctva. Táto koncentrácia okrem toho sleduje aj cieľ zlacniť úver a to snížením režijných výdavkov. Je potrebné upraviť aj otázku všeobecného a osobitného fondu, ktoré fondy boli vytvorené na zmierenie strát, vzniklých u peňažných ústavov. Pre ustálenie kurzu štátnych a iných ukladacích hodnôt bude založená v Bratislave efektívna burza.

Náš colný sadzobník nezodpovedá zmeneným hospodárskym pomerom. Je potrebné náš colný sadzobník zreformovať v tom smere, aby skutočne chránil slovenskú výrobu. Ohľadom štátneho dlhu vláda poznamenáva, že pri riadnom úrokovaní všetkého štátneho dlhu bude určený plán i na amortizáciu štátneho dlhu. To vyžaduje rovnako záujem štátnych financií, ako aj záujem majiteľov tírov.

Nie však len bezpečná mena, dobre vedené financie, ale — čo je od stáročí zdôrazňované — aj spravodlivosť, ba hlavne spravodlivosť je fundamentom štátu. Na to vláda nemôže nepamätať.

Rezortu pravosúdia

venuje sa toľko pozornosti po stránke ideovej i praktickej, koľko treba, aby súdnictvo slovenského štátu bolo na výške, aby bolo pružné v duchu a moderné v praxi.

Organizačné práce spojené so zriaďovaním ministerstva pravosúdia sú už dlhší čas skončené. Aj keď ministerstvo a jemu podriadené súdy i úrady verejnej žaloby nie sú riadne obsadené, zvlášť konceptnými silami, predsa sa zdoláva, hoci s veľkými ťažkosťami, beh agendy.

Z úsporných dôvodov zriadil sa jediný hlavný súd a hlavné štátne zastupiteľstvo v Bratislave, pre východ zriadilo sa v Prešove oddelenie hlavného súdu a hlavného štátneho zastupiteľstva.

V stavbách súdov a úradov verejnej obžaloby, ktoré boli zanedbávané, sa pomaly znova pokračuje. Skončené sú prí-

pravné práce stavby budovy krajského súdu a väznice v Prešove a v Michalovciach, pripravujú sa stavby okresných súdov v Námestove, v Lovinobani a v Hnúšti. Keďže sme nemali trestnicu pre ženy, zriadila a umiestila sa takáto trestnica predbežne v budovách bývalej trestnice v Ilave. Toto umiestenie však nevyhovuje, a preto pripravuje sa nová stavba trestnice pre ženy.

Pracuje sa na novelizácii civilného súdneho poriadku a trestného poriadku so zreteľom na terajšie potreby organizácie súdov a ich obsadenia. Pripravujú sa osnovy zákonov o riešení kompetenčných sporov, o organizácii súdov a úradov verejnej obžaloby, o zodpovednosti a postavení sudcov. Pracuje sa na odstránení nesrovnalosti medzi skutočnou držbou a pozemnoknižným stavom. Je predložená osnova zákona o štátnom komasačnom fonde a pripravujú sa legislatívne opatrenia k urýchleniu a k uľahčeniu komasačného pokračovania. Dozor nad súdnou činnosťou v komasačnom pokračovaní a v zakladaní pozemnoknižných vložiek, okrem ministerstva, bol sústredený na hlavnom súde v Bratislave. V programe je penzijné poistenie verejných notárov, systemizácia vložkárskeho zamestnancov, ktorí sú dosiaľ len v pomere smluvnom, vzájomná úprava obvodov súdov a administratívnych úradov a rozličné legislatívne opatrenia, i administratívne, sledujúce zmierenie následkov nedostatočného obsadenia súdov sudcami a štátnych zastupiteľstiev štátnymi zástupcami. Priročí sa k vypracovaniu nového rokovacieho poriadku súdov a iných justičných úradov.

V trestnej legislatíve pracuje sa na osnove zákona na ochranu republiky, v súlade s terajšou Ústavou. Súčasne sa priročí k prípravným prácam na novej osnove zákona o traskavinách. Pripravuje sa osnova tlačového zákona, kde budú shrnuté všetky doteraz platné tlačové predpisy a prispôbené terajším pomerom. Zamýšľa sa novelizovať zákon o ochrane čti a zákon o trestnom súdnictve nad mládežou. Pripravená je osnova o zrušení porôt a kmetských súdov, ktorých pôsobnosť prejde na riadne senáty.

Boli uzavreté medzinárodné smluvy o úprave súdnictva. Do Maďarska odsunulo sa z našich väzenských ústavov 180 trestancov, tam príslušných, do Protektorátu

Čechy a Morava má sa odsunúť ešte 99 trestancov a do Sudet 25 trestancov. Do našej republiky má sa odsunúť z Protektorátu asi 40 ženských trestankyň, asi 20 iných väzňov a asi 30 mladistvých previnilcov. Rokovania o týchto presunoch budú v krátkom čase skončené. Chystá sa rozluka spisov, verejných kníh a depozitov súdov a iných justičných úradov s Maďarskom; pripravujú sa smluvy o právnych stykoch so susednými štátmi vôbec. Rozluka spisová vo veciach civilných je na najvyššom súde v Brne už hotová, rozluka trestných spisov sa práve koná.

Ministerstvo pravosúdia zamýšľa pri kročiť i ku kodifikačným prácam práva súkromného, obchodného zákona, zmenkového a šekového zákona, ktoré by z hľadiska priemyselného podnikania a obchodovania vyhovovali terajším pomeroch.

Povedali sme, že fundamentom štátu je spravodlivosť. Len tam, kde sa spravdливость verne prisluguje, môžu byť občania šťastní a spokojní. Lenže, aby táto spokojnosť bola čo najúplnejšia, musí mať vláda ustavične pred očami i hmotné stránky života občanov, musí sa starať i o ich hospodársky blahobyt. Tu prichádzame ku kapitole o

hospodárstve

nášho štátu.

Na hospodárskom poli bude sa vláda usilovať ešte intenzívnejšie pokračovať na línii napredovania, ktorú sledujeme úzkostlivo odo dňa samostatnosti Slovenska. Prvé poslanstvo prezidenta republiky jasne načrtlo program týmito vetami:

„Prehĺbenie nášho hospodárskeho života má jediný cieľ: zabezpečenie životných podmienok pre čím väčší počet ľudí. Sledujeme tento veľký sociálny cieľ, aby ani jeden Slovak nemusel mimo hraníc svojho štátu hľadať živobytie a aby tradičný pojem o chudobných Slovákoch nebol viac označovateľom našej skutočnej hospodárskej zdatnosti. Preto nášmu hospodárskemu životu dáme k dispozícii nielen všetky moderné technické vymoženosti cieľom väčšieho výťažku a dokonalejšieho výkonu, ale zabezpečíme mu vždy i presný právny poriadok, istotu súkromných majetkov a voľnosť podnikania v rámci životných záujmov celku.“

Vláda si je vedomá, čo značí právny poriadok pre hospodársky život, a preto najprísnejšie bude dbať na jeho zachovávanie. Okrem toho si jasne uvedomujeme, že žijeme v čase veľkej európskej vojny, ktorej hospodárske reflexy odrážajú sa aj v našej výrobe, obchode a konzume. Vynasnažíme sa, aby sme ušetrili obyvateľstvo Slovenska od vojnových nedostatkov životných potrieb a aby sme pritom zabezpečili nerušený chod našej výroby. Vojnové časy dvojnásobne vyžadujú usmerenosť a disciplinovanosť všetkých složiek hospodárskeho života, preto znemožníme akékoľvek výstrelky egoizmu na úkor odolnosti a prosperity národného celku. Čo najprísnejšie srazíme keťasskú ruku ľudí, ktorí neodôvodneným zdražovaním chcú koristiť z nedostatku spoluobčanov. Na druhej strane však nesmie byť násilne a neodôvodnene narušovaná ani nízka hladina, pri čom oprávnené a splniteľné požiadavky pracujúcich vrstiev o zvýšenie životnej úrovne bude i samotná vláda podporovať. Venujeme zvýšenú pozornosť exportnej politike, aby sme získaním nových trhov pre náš tovar zabezpečili nášmu hospodárstvu i počas ťažkých časov vojnových nerušený chod a možnosti zamestnania čo najväčšieho počtu robotníckych síl.

Naša priemyselná politika je vedená snahou budovať podniky na výrobu takých predmetov, ktorých sme nemali, pre ktoré však máme primerané množstvo surovín a výrobu jestvujúcich podnikov rozšíriť, pokiaľ možno zdokonaľiť. Budeme pokračovať v snahe zaistiť zvýšený vplyv živlu kresťanskému a slovenskému na správu priemyselných podnikov, a to nielen v osobách, ale i v kapitále. Postupné konsolidovanie pomerov politických túto úlohu vláde uľahčí, avšak vláda očakáva i od kruhov priemyselných, že jej túto prácu svojím pričinením umožnia.

V záujme slovenskej produkcie vláda pripraví potrebné normy, a to najmä na poli práva kartelového a na poli otázok živnostenského vlastníctva. Rozrieši otázku právneho podkladu pre účinkovanie podnikov cudzozemských a vynasnaží sa tvoriť prijateľné predpoklady i pre podnikanie kapitálu cudzozemského.

Máme dostatočné prebytky kvalitných produktov, aby sme ich exportovaním mohli získať potrebné zaokrútenie na dovoz

produktov u nás nedorábaných, alebo nedorábaných v miere dostatočnej. Dvadsaťročné spolužitie s krajinami Protektorátu má za následok, že väčšina našich produktov ide po vyšliapaných cestách do Čiech a Moravy. Následky tohto jednostranného obchodu sa ukázali vo vysokej aktívnej clearingovej špici, keďže dovoz z Protektorátu nestačil vyrovnať náš vývoz. Vláda už urobila určité opatrenia, ktoré sú vstave zmierniť škodlivosť tejto skutočnosti, avšak očakáva od našich exportérov, že budú hľadať aj iné cesty vývozu, pri čom môžu počítat so všestrannou našou podporou. Predovšetkým chceme mať upravené obchodne-politické pomery so štátmi zemepisne pre nás výhodne ležiacimi. S Nemeckom, Talianskom, Švajciarskom a Maďarskom obchodné smluvy už máme.

Vnútrozemská výmena tovaru potrebuje určitého usmernenia vo veľkoobchode a v obchode drobnom. Pri tejto príležitosti vláda pokladá za potrebné zdôrazniť, že za nijakých okolností nestrpí, aby distribúcia ohrožovala záujmy spotreby a produkcie. Neproduktívne články medzi výrobcom a konzumentom bude odstraňovať, aby sa produkt čím lacnejšie a ľahšie dostal od výrobcu ku konzumentovi. Intenzívnejšie pokračovanie v revízií živnostenských oprávnení tu bude súčasne i prostriedkom k poslovenčeniu a k pokreštančeniu obchodu. Odňaté budú živnostenské oprávnenia tam, kde to hospodárske záujmy vyžadujú, nie však tam, kde by to bolo na škodu všeobecných záujmov hospodárskych.

Vláda si je vedomá ťažkostí, do ktorých sa dostali naše podniky, zapnuté do cudzineckého ruchu. Predovšetkým v európskych pomeroch politických treba hľadať príčiny tohtoročných slabých výsledkov cudzineckého ruchu. Máme zákon o cestovnom ruchu a jeho správne uplatňovanie, ktoré je v prúde, zaiste prinesie svoje dobré výsledky. Naším podnikom pre cudzinecký ruch, predovšetkým hotelníctvu, vláda prinesie pomoc v chystanom zákone o hotelovom úvere. Chceme pomôcť i podnikom, ktoré sa dostali do ťažkostí následkom slabej sezóny cudzineckého ruchu.

Naša výroba poľnohospodárska je dostatočná na to, aby zásobila obyvateľstvo republiky. Budeme sa usilovať o kvantitné a kvalitné zvýšenie poľnohospodárskej

produkcie, k čomu za najprimeranejší prostriedok pokladáme zabezpečenie jej rentability.

Táto cesta bola nastúpená prebudovaním viazaného obilného hospodárstva, ktoré dáva roľníkom na celom Slovensku jednotné ceny za obilie, ďalej usmernením dovozu a vývozu hospodárskych zvierat a živočišných výrobkov. V štádiu príprav je zhodnotenie produkcie nášho ovocinárstva a sme presvedčení, že nedávno uzákonená úprava hospodárstva s mliekom prispeje k ďalšiemu zhodnoteniu produkcie mliečnej. K rentabilite produkcie rastlinnej v nemalej miere prispeje obmedzenie pestovania produktov, len ťažko nachádzajúcich odbyt v zahraničí, nahradením ich produktmi, pre ktoré sa najde primerané spracovanie a upotrebenie doma. Vláda je odhodlaná použiť všetky prostriedky na zvýšenie osevu rastlín olejnatých a na zníženie osevu jačmeňa tam, kde jeho kvalita nestačí na vyrovnanie nevýhod, plynúcich z ťažkostí jeho odbytu. Vláda v dohľadnom čase predostrie návrh na novelizáciu trojpoľného hospodárenia. Máme ešte veľké plochy pôdy, ktoré možno využiť pre poľnohospodársku výrobu. Vláda v rámci finančných prostriedkov bude hľadať možnosti jej postupného zaradenia do služieb výroby.

V živočišnej výrobe vláda sa bude snažiť zintenzívniť chov koní a novelizáciou platných právnych predpisov odstrániť svojvoľné poruchy jednotlivých chovateľov, rušive zasahujúce do plemenitby koní. V reorganizácii štátnych ústavov pre chov koní sa bude pokračovať, lebo už i doterajšie práce priniesli pozoruhodné výsledky.

Ročne máme 40—50.000 kusov hovädzieho dobytku, určeného pre vývoz do cudziny. Rezortné ministerstvo musí si vziať za úlohu zaistiť stále a spoľahlivé odbytištia pre túto nadprodukcii. Celkový chov a zvlášť výkrm ošípaných sa bude musieť prispôbiť potrebám domáceho konzumu a zahraničnému dopytu.

V Slovenskej republike máme asi 470.000 ha pastvín, a to najviac pastvín spoločných alebo spoločne užívaných. Sú v prevažnej väčšine v stave zanedbanom a neposkytujú ani zďaleka primeraný úžitok. V dohľadnom čase prikrôčí sa k radikálnemu riešeniu technickej úpravy past-

vín. Pre potreby našej živočíšnej produkcie vykonáme i naďalej všetko potrebné pre odvrátenie zvieracích nákaz, ktoré ročne o ťažké milióny poškodzujú nášho roľníka a náš národný majetok.

Do služieb nášho poľnohospodárstva musí byť postavené i poľnohospodárske školstvo, zreorganizované tak, aby vychovávalo v prvom rade samostatných roľníckych podnikateľov. Chceme, aby roľnícka mládež po absolvovaní hospodárskych škôl vracala sa nazpät' k pôde, pozdvihovala kultúru na dedinách, racionálnym hospodárením bola vzorom pre tých gazdov, ktorí nemali možnosti nadobudnúť si potrebné odborné vzdelanie. Počet žiactva na hospodárskych školách potešiteľne vzrástol. Ak chceme našu poľnohospodársku výrobu zintenzívniť a zkvalitniť, dať jej pevné základy rozvoja, musíme sa opierať o výsledky vedeckej práce. Úštatných výskumných ústavov poľnohospodárskych v Bratislave hodláme zriadiť ústav zootecnický, ktorý spolu s novovybudovanou výskumnou stanicou v Topoľčiankach bude sa venovať povzneseniu produkcie živočíšnej. V Turč. Sv. Martine dobudujeme ústav ovčiarsko-voľnársky a rozšírime ho na ústav salašnícky a mliekársky.

Naše lesy produkujú ročne asi 5 miliónov kubíkov dreva v hodnote 1 miliardy Ks. V majetku štátu je asi 345.000 ha lesa, asi 406.000 ha lesa spravuje štát svojimi orgánmi a zvyšok, t. j. asi 690.000 ha sú lesy súkromné, mestské a cirkevné. Tento poklad Slovenskej republiky musí byť zachovaný a zveľaďovaný. Vláda nekompromisne bude trvať na odstránení všetkých škôd, ktoré našim lesom vznikly z neporiadkov na poli zalesňovania, postará sa, aby zalesňovanie sa dialo v intenciách potrieb celoštátnych. Bude sa snažiť, aby ozajstným vzorom v politike leso-hospodárskej boli predovšetkým lesy štátne. Bude musieť nastať užšia spolupráca medzi podnikom lesov štátnych a medzi ostatnými majiteľmi lesov.

Vláda stojí pred vážnou úlohou uskutocnenia chystaného zákona o pozemkovej držbe a vynasnaží sa, aby túto svoju dejinnú úlohu so zdarom splnila tak, aby slovenská pôda dostala sa skutočne do rúk nášho roľníctva. Tomuto cieľu slúži aj revízia starej pozemkovej reformy.

Zvýšenú pozornosť chceme venovať úlohám vodohospodárskym, poskytujúc na prípravu, pokračovanie a ďalší rozvoj vodohospodárskych prác na celom štátnom území všetky pohotovosť prostriedky personálne a finančné. Dobré vieme, že vodohospodárske stavby sú účinným nástrojom na ochranu majetku pred vodnými škodami, na zabezpečenie lepšieho a istejšieho výnosu z poľnohospodárskej pôdy, na zlepšenie zdravotných podmienok národa a výhodnou príležitosťou dať prácu početnému neškolenému robotníctvu.

Dôležitou súčasťou hospodárskej obrody štátu sú aj technické úpravy pozemkovej držby a najmä komasácia pozemkov. Dnešný organizačný stav na Slovensku takej prepotrebnej meliorácie potrebuje a nedostačujúci počet odborných síl technických žiaľbohu dovoľuje pokračovať len núdzove v započatých prácach. Aj v tejto veci predstrie vláda reorganizačné návrhy.

Napokon prichádzame ku kapitole, zahŕňajúcej odvetvia, ktoré s jednej stránky prispievajú k utváraniu vonkajšieho obrazu Slovenskej republiky, s druhej stránky zas tvoria jej nervový systém. Vonkajší obraz — to sú budovy, stavby, mosty, elektrárne, priehrady, naftové veže, sem však patria i bane, hute, soľovary a rozličné štátne podniky, ktoré sú nielen tým vonkajším obrazom, ale aj obrazom bohatstva štátu. Nervový systém — to sú zas cesty, železnice, vodné i vzdušné komunikácie, telegraf, rozhlas. Je to teda kapitola

o verejných prácach i doprave, súčiastkach, ktoré dnes každý moderný štát pokladá za svoju vizitku. Jasná vec, že i vláda Slovenskej republiky, keď chce mať pred očami tak reprezentáciu štátu pred cudzinou, ako i potreby vlastného ľudu, musí úlohám, týkajúcim sa verejných prác a dopravy, venovať všetku svoju energiu.

Naša republika má 1653 km štátnych, 4074 km krajinských a príjazdových a 4305 km vicinálnych ciest. V dôsledku mimoriadnych udalostí bol stav tejto cestnej siete na začiatku roku omnoho horší, ako v iných rokoch, a to zvlášť vo východnej oblasti štátu. Snaha správy ciest, aby tieto nedostatky behom roku odstránila a priviedla cesty do normálneho stavu, bola takmer všade korunovaná úspechom.

Druhou, nie menej dôležitou úlohou správy ciest bolo pokračovanie v rozostavaných stavbách a prestavbách ciest. Začiatkom roku 1939 boli stavby a prestavby ciest rozostavané na celkovej dĺžke 287 km. Okrem toho boli v prúde preložky, rekonštrukcie a úpravy ciest v dĺžke 89 km. Tento svoj program cestná správa po prekonaní začiatkových prekážok aj splnila. V roku 1940 bude vynaložené všetko úsilie, hlavne finančné, aby rozostavané stavby boli ukončené.

V plnej stavebnej sezóne bolo na cestných investičných stavbách, konaných k farche rozpočtových úverov, zamestnaných až 9000 robotníkov.

Ďalšou veľmi dôležitou úlohou správy ciest bola starosť o náhradné cestné spoje pozdĺž južnej hranice štátu. Dokonalé riešenie by tu vyžadovalo postavenie nových ciest v dĺžke asi 80 km; na toto riešenie však pri veľkom rozsahu práve konaných cestných investičných stavieb nebolo pomýšľané a preto boli novostavby podniknuté len tam, kde iného východiska nebolo. Ináč boli, pokiaľ ešte budú na všetkých miestach, kde by to komunikačné pomery v pohraničí vyžadovaly, zlepšené terajšie vicinálne a obecné cesty tak, aby spojenie pohraničných krajov s vnútrozemím bolo za každého počasia možné. To platí, a v prvom rade, aj o severnej Orave a Spiši, ktoré boli nedávno k Slovensku pripojené. Komunikačnej sieti týchto krajov bude venovaná mimoriadna pozornosť.

Správa ciest uvažovala o otázke slovenskej diaľnice. Stavba tejto cesty je ešte predčasná. Je účelnejším podporovať vývoj automobilizmu úpravou terajších ciest pre premávku motorovými vozidlami, teda zriaďovaním bezprašných vozoviek. Do tohtoročného programu bolo vzaté zriadenie bezprašnej vozovky na dĺžke 220 km. Bezprašná vozovka na dĺžke 195 km je hotová. V tejto akcii bola slovenská správa ciest podporovaná správou ciest nemeckých. Význam celej akcie sa dá najlepšie posúdiť z toho, že cesta autom z Bratislavy do Žiliny, ktorá predtým trvala aspoň 5 hodín, dá sa už teraz vykonať za 3 a pol hodiny a že pri stavbe bolo zamestnaných 6—7000 ľudí. Správa ciest mieni v tejto akcii aj v ďalších rokoch intenzívne pokračovať upravením ďalších cestných ťahov.

Novozriadením ústredných a najvyšších úradov nastala úloha postarať sa aj o ich primerané umiestnenie, ktorá úloha bola už splnená, pri čom bolo treba mnohé budovy opraviť, renovovať a adaptovať. Najväčšia z týchto adaptačných prác je úprava prezidentského paláca. Táto architektonicky cenná budova upravená bola v pomerne krátkom čase na dôstojné, reprezentujúce a všetkým moderným požiadavkám vyhovujúce sídlo prezidenta republiky.

Slovenský štát pokračuje i v započatých štátnych stavbách na vidieku, celkovým nákladom asi 10,000.000 Ks. V rámci bývalej krajinskej samosprávy sú v práci novostavby budov v krajinských verejných nemocniciach nákladom cca 27 mil. korún. Zmenou štátnych hraníc zmenily sa aj hranice záujmových oblastí k jednotlivým nemocniciam, a preto pripravuje sa program stavieb nemocníc, ktorý by novým potrebám plne vyhovel.

Upravám vodných tokov Slovenská republika hneď od svojho vzniku venovala zvýšenú pozornosť. Slovenský štát musel sa predovšetkým veľmi intenzívne starať o rozšírenie osevej plochy, o získanie nových úrodných poľnohospodárskych plôch ako náhrady za stratené južné kraje. Na reguláciu rieky Váhu vynaložil štát v tomto roku vyše 6,000.000 Ks. S rovnakým úsilím chystá sa úprava pohraničnej rieky Moravy v spojení so stavbou Dunajsko-Oderského prieplavu, ktorá otázka dostala sa v posledných dňoch do popredia a stojí pred konečným riešením. V najbližších mesiacoch započne sa so stavbou hydrocentrál pri Ilave, ktorá pre sústavnú elektrizáciu môže dodať 80,000.000 kilovatt hodín ročne, a pripravuje sa výstavba vodnej centrál v Dobšinej.

Činnosť štátu v obore elektrizácie sa prejavuje jednak úsilím o rozvoj sústavnej elektrizácie vidieka a jeho finančnú podporu, jednak investíciami na stavbu nových výrobní elektrickej energie. Na celom Slovensku je dnes asi 2680 obcí, z toho je elektrizovaných cca 760 obcí, takže zostáva neelektrizovaná väčšia časť 1920 obcí, t. j. 72% celkového počtu.

Náklad na uskutočnenie elektrizácie týchto 1920 obcí by činil asi 240,000.000 Ks. Treba preto plán elektrizácie Slovenska rozvrhnúť na čas aspoň 10 rokov, a to tak, aby jej náklad niesly obce, štát a elek-

trizačné spoločnosti spoločne. Plánovaným rozšírením elektrizácie na Slovensku nadobúda aktuálnosti otázka nových zdrojov elektrickej energie a tým i otázka novostavieb vodných a tepelných elektrární tak, ako to bolo posiaľ urobené v Ladcoch na Váhu a v Handlovej.

V obore leteckom, ktoré odvetvie štátnej správy predtým na Slovensku vôbec nebolo zastúpené, zriadila sa administratíva, vedená bola evidencia a výchova pilotov, na letiskách vykonaná úprava služby so stránky personálnej i vecnej a zriadená bola služba meteorologická. Výsledky tejto predpráce umožnili otvorenie leteckej dopravy na linke Viedeň—Bratislava—Piešťany, ktorú obstaráva novozriadená Slovenská akciová spoločnosť letecká.

Štátne banské a hutnícke závody v Banskej Štiavnici, Hodruši, v Kremnici, štátne naftové doly v Gbeloch, štátna rafinera minerálnych olejov v Dubovej a štátne solivary v Piesku pri Podbrezovej, v Prešove a Solnej Bani boli po celý rok 1939 v plnom chode. Banské závody v Banskej Štiavnici, Hodruši a Kremnici budú pracovať aj naďalej v takom rozsahu, ako doteraz a v Gbelských závodoch sa chystá zvýšenie ťažby nafty. V dobývaní soli a v práci solivarov nastanú určité zmeny. Vzhľadom na stratu soľných baní v bývalej Podkarpatskej Rusi. Nová vláda učiní však potrebné kroky, aby týmito zmenami hospodársky prospech ani užšieho kraja, ani celého Slovenska neutrpel újmu.

Železnice slovenské boli postavené pred nové, nie ľahké úlohy. Oddisponovanie zamestnancov českej národnosti bolo zafazkavacou skúškou pre slovenský personál. Na tejto skúške slovenskí železničiar skvele obstáli i v mimoriadnych pomeroch, vyvolaných vojenským konfliktom medzi Nemeckom a Poľskom. Poriadok a bezpečnosť na slovenských železničiach stúpa tak, ako sú postupne riešené životné záujmy slovenských železníc. Politicky rušné časy mali, pravda, za následok čiastočné zaseknutie obchodu a tým i pokles osobnej i nákladnej dopravy.

Ďalšou ťažkou úlohou v uplynulej časti roku 1939 bolo konečné ujednanie a vykonanie repartície hnacích vozidiel so správou maďarských kráľovských železníc a so správou železníc Protektorátu Čechy

a Morava. V pomere počtu strojových kilometrov, vykonaných na území Slovenska, po repartícii ostane slovenským železničiam 603 rušňov normálne rozchodných, 13 rušňov úzkorozchodných, 4 elektrické motorové vozne a 106 koľajových vozidiel so spaľovacím motorom. Tento počet hnacích vozidiel vystačí pre normálnu premávku slovenských železníc.

Na rok 1940 uvažuje sa o objednávke 6 ľahkých rýchlikových rušňov a 10 ľahkých koľajových autobusov. Ľahké rýchlikové rušne umožnia náhradu motorových rýchlikov na trati Bratislava—Zlaté Moravce—Zvolen pohodlnými rýchlikmi a umožnia zavedenie dávno očakávaného rýchlikového spojenia Zvolena s Prešovom cez Červenú Skalu.

V krátkom čase budeme môcť prikrčiť k prečíslovaniu našich vozňov a označeniu ich vlastníckou značkou slovenských železníc.

Zánikom Poľska vznikajú pre slovenské železnice nové povinnosti upraviť medzinárodnú prepravu podľa nových pomerov a potrieb. Vhodné zapojenie slovenských železníc do medzinárodnej siete dopravnej je medzinárodne dojednané už tým, že trasa Orient-Expresu bude vedená územím nášho štátu. Na prehlbenie stykov s Nemeckou ríšou uzavreli sme smluvu s Mítropou, spoločnosťou pre jedálne a spacie vozne, ktorá vstúpila v platnosť od 1. novembra t. r. K výdatnej podpore cestovného ruchu pripravuje sa zriadenie Slovenskej národnej a dopravnej kancelárie.

V obore našej dopravy hrá dnes dôležitú úlohu automobilová doprava slovenských železníc. Nastalými územnými zmenami boli popretínané železničné trate, takže náhradné spoje musia byť obstarávané osobnými a nákladnými autami. V niektorých krajoch, ako na príklad v Novohrade, Gemeri a na východe štátu tvorí automobilová doprava slovenských železníc jediné dopravné spojenie s ostatnými oblasťami Slovenskej republiky.

Vydaním značného počtu motorových vozidiel Maďarsku očakávame veľký, ale len prechodný nedostatok motorových vozidiel, ktorý však bude ešte tohto roku odstránený, alebo aspoň veľmi značne zmiernený nákupom nových nákladných a osobných aut. V budúcom roku bude mož-

no prikročiť k vyhoveniu vzrastajúcemu dopytu po motorových vozidlách slovenských železníc a k zriaďovaniu nových líní alebo zhustovaniu automobilovej premávky slovenských železníc.

Slovenské železnice i po utvorení samostatného slovenského štátu ostali predbežne v tarifnom súručenstve so železnicami Česko-moravskými, aby sa predišlo v tarifníctve a v hospodárskom živote akýmkoľvek zmätkom a stavu neistoty a aby sa uľahčil prechod do nových pomerov.

Pripravuje sa nová miestna tarifa pre prepravu cestujúcich, batožín a spešnin, ktorá bude vydaná pravdepodobne s platnosťou od 1. apríla 1940 a zahájené boli práce i na novom nákladnom kilometrovníku slovenských železníc. Slovenská železničná správa už prikročila k študijným a prípravným prácam na vytvorenie úplne nových slovenských nákladných taríf, ktoré by vyhovovali tak potrebám slovenského hospodárstva, ako aj finančným záujmom železničného podniku.

Slovenské železnice vystupujú však už aj teraz v príslušných medzinárodných železničných sväzoch tarifných ako samostatná členovská správa. Slovenskú republiku prihlásili sme k oboom bernským úmluvám: k medzinárodnej úmluve o preprave cestujúcich a batožín po železnicách a k medzinárodnej úmluve o preprave tovaru po železnicách z 23. novembra 1933.

Železničiam podarilo sa nielen udržať temer celú prepravu doterajšiu, ale aj získať značné transporty nové, a to vo väčšine prípadov na naše najlepšie trate tranzitné. Možno povedať, že dodnes môžu byť slovenské železnice s výsledkami svojej tarifnej politiky spokojné.

Územnými zmenami stratili sme spojenie niektorých tratí, ktoré treba nahradiť novými spojkami. Je to spojka Tomašovce—Veľká Ves, ktorá sa stavebne dokončuje a nahradzuje prerušený spoj zo Zvolena na Kokavu. Bude dokončená a odovzdaná premávke začiatkom budúceho roku. Ďalej spojka pri Legíni—Michaľanoch, kde nahradzujeme stratené spojenie novou spojkou, na ktorej bude zavedená doprava ešte tohto roku. V behu sú projekčné a prípravné práce pre nové železnice Re-

vúca—Tisovec, Lubeník—Slavošovce, Nižná Slaná—Štitník, Kokava—Rimavská Baňa a Tisovec—Polhora. Na stavbe novej železnice Prešov—Vranov n. Topľou—Strážske máme všetky úseky v plnej práci. Stavebné práce na trati Banská Bystrica—Doľná Štubňa sú asi z 85% hotové a má byť odovzdaná verejnej premávke v lete 1940. Na novostavby železníc vydalo sa v roku 1939 104 mil. korún a vydá sa do konca roku ešte asi 23 mil. korún. Pri stavbe nových železníc je zamestnaných spolu do 10.000 robotníkov.

Zvýšený ruch na niektorých tratiach vyžaduje stavbu druhých koľají, z ktorých na prvom mieste treba uviesť druhú koľaj na trati Račičtorf—Leopoldov, 57 km dlhú, ktorá je pred ukončením, práve tak, ako i druhá koľaj medzi Strečnom a Vrútkami.

Dnešné dopravné pomery vyžadujú si na mnohých úsekoch našich tratí ich rekonštruovanie, tak zosilňuje sa svršok na trati Červená Skala—Banská Bystrica. V úseku Podbrezová—Červená Skala stavebné práce sa dokončujú a od nového cestovného poriadku 1940 zvýši sa na trati Banská Bystrica—Červená Skala rýchlosť s 50 na 75 km. Vzrastajúca premávka a nové pomery štátne vynútily si aj úpravu niektorých staníc. Je to v prvom rade Bratislava, potom Trenčín, Žilina, Zvolen, Banská Bystrica, Prešov, Púchov a Medzibrod nad Hronom. Pri udržiavaní tratí a rekonštrukčných prácach vôbec zamestnávajú slovenské železnice spolu do 8000 robotníkov. Dĺžka celej železničnej siete je 2468 km, po pripojení trati Čadca—Zwardoň a stanice Suchá Hora o ďalších 24 km viac.

Aby v budúcnosti bola lacnejšia i oprava lokomotív, ktoré boli dosiaľ opravované v Protektoráte, bolo treba rozšíriť lokomotívku na Vrútkach tak, aby opravy mohli byť vykonávané doma. Toto rozšírenie dielni bolo stavebne ukončené v bežnom roku a v roku budúcom namontujú sa stroje za cca 8 mil. Ks.

Hospodárenie podniku slovenských železníc javí sa podľa predbežných výsledkov za prvý polrok 1939 oproti rozpočtu priaznivejším.

V odbore správy pošt, telegrafov a telefonov vynasnažovali sme sa v prvom rade do normálneho a príkladného stavu pri-

viesť poštovú, telegrafnú a telefonnú službu pre vnútroštátnu potrebu štátu a obecnstva pre styk medzinárodný.

Slovenská pošta, ako samostatný člen Svetového poštového sväzku, udržiava listový styk s ostatnými poštovými správami sveta, a len čo pomery dovoľia, rozšíri svoju činnosť na všetky odvetvia poštovej služby, hlavne i na šekovú a poukázkovú službu. (*Predseda sa ujal predseda dr. Sokol.*) Slovenská pošta prevzala hneď v prvých dňoch pričlenenia slovenských obcí Poľska správu tamojších poštových úradov. Bude dbať aj o to, aby sa postupne upravilo dlho zanedbávané doručovanie do odľahlých slovenských obcí a kopaníc a aby sa tak umožnilo väčšie sblíženie i týchto miest so strediskami kultúry, obchodu a priemyslu.

Bude napomáhať telefonizáciu. Vláda sa vynasnaží, aby všetky kraje mali medzi sebou spojenie čo najdokonalejšie. Od vzniku slovenského štátu bolo otvorené asi 40 nových telefonných ústrední a hovorní a behom roku sa ich zriadi ešte asi 60.

Pracuje sa na preorientovaní telegrafnej a telefonnej siete tak, aby vyhovovala zmeneným hospodárskym a administratívnym potrebám. Spojenie z Prešova na východ bolo zlepšené vybudovaním nových liniek, rozšírením telefonných ústrední a zapojením nových vysokofrekventných zariadení. Uvedením diaľkového kábelu Trenčín—Žilina do činnosti bol odstránený nedostatok telefonných spojení horného Považia a tatranskej oblasti s hlavným mestom Slovenska. Pripravuje sa položenie diaľkového kábelu zo Žiliny do Ružomberka.

Dnešným pomerom nevyhovujúca telefónna ústredňa v Bratislave sa už zamieňa za modernú ústredňu automatickú.

Zvýšenú pozornosť venujeme nášmu rozhlasu. O programovú stránku stará sa novozaložená spoločnosť Slovenský rozhlas s 51% kapitálovou účasťou štátu, ktorej bol daný pevný finančný základ pridelením 50% z vybraných rozhlasových poplatkov. Poštová správa samá stará sa o to, aby sa rozhlas bez veľkých finančných nákladov dostal do každej rodiny. Bola zadaná dodávka novej ústrednej vysielačnej stanice, ktorá bude postavená v

katastri obce Veľké Kostolany. Bude mať výkon 100 Kw a začne sa na nej vysielať už v druhej polovicike budúceho roku. Pripravuje sa zároveň vybudovanie krátkovlnnej vysielačnej stanice pri tomto ústrednom novom vysielači, aby mohol byť udržiavaný kultúrny a národný styk s našimi krajanmi v zámorí. Terajší slabý vysielač prešovský bude nahradený vysielačom o 10 Kw, ktorý bude postavený tiež pri Prešove. Rovnako pre technické vystrojenie rozhlasových štúdií v Bratislave boli objednané potrebné zariadenia, takže náš rozhlas bude sa môcť zanedlho zaradiť medzi najmodernejšie rozhlasové stanice.

Poštová sporiteľňa je ústavom, ktorý vykazuje stály radostný vzostup. Dnes máme v šekovej službe bezvadný platobný systém a v poštovej sporiteľni dôležitý peňažný ústav. Koncom októbra viedol tento ústav 3654 šekových účtov s pohľadávkou asi 354 milionov a od svojho vzniku do konca októbra sprostredkoval takmer 1 a pol miliona platieb a výplat. Najsúrnejšou úlohou poštovej sporiteľne bude prevzatie pohľadávok slovenských obyvateľov od poštovej sporiteľne v Prahe, čo sa stane v najbližšom čase na základe úmluvy, ktorá už bola s Nemeckou ríšou ujednaná

Slávny snem!

Všetko, čo som uviedol, len vo veľkých rysoch, naznačuje to množstvo úloh, ktoré dnes na vládu čakajú. Každý z vás, i po zbežnom rozhlade po spomenutých problémoch ľahko sa môže presvedčiť o rozsahu práce, ktorá na každé odvetvie štátnej správy čaká. Prácu túto zdolať možno, pravda, len za primeraných predpokladov. Keď vláda a orgány štátu najdú porozumenie a podporu u najširších vrstiev národa, v záujme ktorých sa celá táto práca koná, bude. Slovenský ľud pri viacerých príležitostiach dokázal, že si je vedomý svojich povinností. Učinil tak pri obrane našich štátnych hraníc, pri zpäťzískavaní slovenských krajov obsadených Poliakmi, pri upisovaní pôžičky na obrodu štátu, zasieľaním príspevkov na fond na vybudovanie Slovenska a darom na zlatý poklad Slovenskej republiky. Váš slávny sbor, páni poslanci, je uznaným interpretátorom želaní a potrieb ľudu. Nech ale z každého z vás stane sa činiteľ, ktorý nielen bude uplatňovať práva ľudu, ale bude aj učiteľom a hlásateľom povinností voči národu. V tom

prípade naša ťažká úloha bude usnadnená. V tom prípade máme tiež istotu, že úlohy tieto splníme úspešne v prospech obyvateľov štátu a v záujme budúcnosti našej Slovenskej republiky. *(Dlhotrvajúci potlesk.)*

Predseda dr. Sokol:

Nakoľko rozprava o vládnom vyhlásení nie je na programe dnešného zasadnutia pristúpime k 2. bodu programu:

2. Zpráva rozpočtového a ústavno-právneho výboru o vládnom návrhu zákona o vyhlásení splatnosti pohľadávok z vkladných listov na bankovky zadržané pri kolkovaní peňazí, vydaných podľa ustanovenia § 1 zákona zo dňa 25. februára 1919, čis. 84 Sb. z. a n.

Zpravodajom za výbor rozpočtový je pán poslanec Vojtech **Husárek**, za výbor ústavno-právny pán poslanec dr. **Milos Vančo**.

Udeľujem slovo zpravodajovi za výbor rozpočtový, pánu poslancovi Vojtechovi **Husárkovi**.

Zpravodaj **Husárek**:

Slávny snem!

Vládný návrh zákona o vyhlásení splatnosti pohľadávok z vkladných listov na bankovky zadržané pri kolkovaní peňazí, chce jednu už dosť starú záležitosť uviesť do poriadku. Ide totiž o to, že pri kolkovaní peňazí bola istá časť zadržaná, na to sa dávaly vkladné listy a tieto peniaze mali slúžiť štátu za pôžičku, ktorú majiteľ vkladných listov vypovedať nemohol, ale ktorú štát mohol kedykoľvek splatiť. Ťahá sa táto záležitosť už takmer celých 20 rokov. Peniaze na vkladné listy boli už z veľkej časti vyplatené a ostáva ešte nejaký ten zbytok, ktorý buď pre odumretia majiteľa, alebo pre tú príčinu, že majiteľ týchto vkladných listov vystaľoval sa do cudziny a neprejavil záujem o ich vyplatenie, ostáva ešte.

Ministerstvo financií chce túto záležitosť už raz ku koncu priviesť a podáva návrh zákona, kde bude stanovená 30 dňová lehota na podanie týchto pohľadávok, po nej bude táto vec tak riešená, že prípadnú pohľadávku v prospech štátu.

Rozpočtový výbor prejednal túto záležitosť a vidí, že takto finančná správa bude odbremenená od istej starosti, nevzniknú žiadne zvláštne trovy a preto odporúča slávnemu snemu tento zákon prijať. *(Potlesk.)*

Predseda dr. Sokol:

Udeľujem slovo zpravodajovi za výbor ústavno-právny, pánu poslancovi dr. **Milosi Vančovi**.

Zpravodaj dr. **Vančo**:

Ctený snem!

Ústavno-právny výbor zaoberal sa s návrhom tohto zákona a po istom štýlárnom prepracovaní tohto návrhu, ktoré avšak vôbec netýka sa podstaty vecí, navrhuje tento zákon prijať.

Zo stanoviska právneho niet nijakej pochybnosti oproti navrhovanej osnove. Je síce pravda, že podľa pôvodnej koncepcie táto štátna pôžička prepadne, ačkoľvek 30 rokov mohla ostať v platnosti, no nikdy štát neuplatňoval nárok zákonom vypovedaný, aby z tohto bol urobil na 30 rokov nevypovediteľnú štátnu pôžičku. Nakoľko tieto vkladné listy vydané na zadržané bankovky podľa pôvodného zákona boli rekta papiermi, ktoré vôbec na druhého prenesené byť nemohly a mohli teda tvoriť predmet len všeobecného nápadníctva, teda dedičstva, tak môžu byť intereso- vaní len lebo pôvodní vkladatelia, alebo ich dedičia, a na formálne uplatnenie svojich nárokov mali doteraz 20 rokov času. Keď teraz sa im dáva ešte 30 dňová priepadná lehota, tak je v tomto ohľade o ich právne záujmy dostatočne postarané. Je pravda, že zvyšky nevyplatených vkladných listov pripadajú v prospech štátnej pokladnice, ale to je už všeobecne praktikovanou zásadou, že všetky cennosti a všetky hotovizne, ktoré spravuje štátna pokladnica, ak neboli v určitom čase vyzdvihnuté, pripadajú v prospech štátu, tak aj v týchto zákonných ustanoveniach sa nič mimoriadneho a zvláštneho netvorí. Nasledovne v zastúpení ústavno-právneho výboru odporúčam tento návrh na prijatie. *(Potlesk.)*

Predseda dr. Sokol *(zvoni)*:

K slovu sa nikto neprihlásil, preto rozprava odpadá.

Prikročujeme k hlasovaniu.

Zisťujem, že snem je schopný sa usnášať.

Osnova má 3 paragrafy, nadpis a úvodnú formulu.

Nakoľko niet pozmeňovacích návrhov, dám hlasovať o celej osnove naraz podľa zpráv výborových.

Sú proti tomu námietky?

(Námietky neboly.)

Námietky nie sú.

Kto súhlasí s osnovou, t. j. s jej 3 paragrafmi, nadpisom a úvodnou formulou podľa zpráv výborových, nech zdvihne ruku.

(Deje sa.)

Zisťujem, že snem pri prvom hlasovaní prijal osnovu zákona podľa zpráv výborových jednodhlasne.

Predseda snemu sa usnieslo podľa § 53, ods. 1. rokovacieho poriadku, aby sa o tejto osnove hlasovalo druhý raz tiež na tomto zasadnutí.

Ad 2. Druhé hlasovanie o osnove zákona o vyhlásení splatnosti požiadavok z vkladných listov na bankovky zadržané pri kolikovaní peňazí, vydaných podľa ustanovenia § 1 zákona číslo 84/1919 Sb. z. a n.

Zpravodajmi sú páni poslanci **Husárek** a dr. **Vančo**.

Sú nejaké návrhy na opravy alebo zmeny textu?

Zpravodaj **Husárek**:

Nie sú.

Zpravodaj dr. **Vančo**:

Nie.

Predseda dr. **Sokol**:

Zmeny nie sú.

Kto pri druhom hlasovaní súhlasí s osnovou zákona tak, ako ju snem prijal pri hlasovaní prvom, nech zdvihne ruku.

(Deje sa.)

Zisťujem, že snem prijal osnovu zákona jednodhlasne aj pri druhom hlasovaní.

Týmto je vybavený 2. bod programu a pristúpime k 3. bodu, ktorým je:

3. Zpráva rozpočtového a ústavno-právneho výboru o vládnom návrhu zákona o zriadení štátneho hydrologického a meteorologického ústavu.

Zpravodajom za výbor rozpočtový je pán poslanec dr. **Gejza Rehák**, za výbor ústavno-právny pán poslanec dr. **Matej Hufka**.

Udeľujem slovo zpravodajovi za výbor rozpočtový, pánu poslancovi dr. **Rehákov**.

Zpravodaj dr. **Rehák**:

Slávny snem!

Rozpočtový výbor prejednávajúc osnovu zákona o zriadení štátneho hydrologického a meteorologického ústavu jednodhlasne so všeobecného hľadiska uznal za správne dôvody jak vnútrohospodárskeho rázu, tak aj s hľadiska potreby zastupovania záujmov slovenského štátu na medzinárodných odborných miestach. V podrobnej debata uvážil i tú okolnosť, že na tomto ústave má značný záujem aj ministerstvo školstva a narodnej osvety vzhľadom na Slovenskú vysokú školu technickú v Bratislave a prírodovedeckú fakultu Slovenskej univerzity v Bratislave, a preto navrhuje slovenskému slávnemu snemu, aby § 2 navrhovaného zákona bol pozmenený v tom smysle, že organizačný štatút a pracovný poriadok štátu tohto ústavu vydá vláda nariadením. Týmto by bola daná možnosť ministerstvu školstva a národnej osvety v pripomienkovom pokračovaní uplatniť svoje záujmy pre spoluprácu s ústavom.

Službu hydrologickú vykonávaly pred štátnym prevratom zo dňa 14. marca 1939 pre celú oblasť výskumné ústavy hydrologické a hydrografické v Prahe a hydrografické oddelenia krajinských úradov pomocou siete pozorovacích staníc. Službu povetnostnú vykonával štátny meteorologický ústav v Prahe.

Obe služby sú prevádzané prevažne v záujme dopravy a verejných prác.

Zriadenie ústavu nebude znamenať nové finančné zataženie, pretože hydrografické oddelenie pri ministerstve vnútra pretvorí sa na hydrologické oddelenie ústavu s málo zmenšeným počtom personálu a predpovedné ústredie pre leteckú službu povetnostnú na oddelenie meteorologické s najpotrebnejším doplnením personálu. Finančne je ústav zaistený v osobnej i vecnej položke pre štátnu službu stavebnú na Slovensku a v príslušnej položke pre leteckú povetnostnú službu.

Slúčenie služby hydrologickej a meteorologickej v jednom ústave navrhuje sa z dôvodov účelnosti a hospodárnosti služby, lebo obe služby majú mnohé spoločné agendy, ako na príklad službu správkovo-mernú a pod. Obe služby budú mať spoločnú administratívu, pričom služba účtovná zostane pri ministerstve.

Prehľad stavu personálu a vecný rozpočet služby na Slovensku javí sa takto:

Personál s vysokoškolským vzdelaním počtom 9 a personál pomocný technického a kancelárskeho rázu 27, spolu 36, čo zodpovedá aj doterajšej kvote spoločných ústavov.

Vecný náklad robí 550.000.— korún, o 8000.— viac, než to bolo doteraz, je to však výdaj náramne nepatrný, ktorý sa s úsporou môže zaiste doceliť.

Dovoľte však, slávny snem, aby som pri tejto príležitosti poukázal na významnú udalosť: na utvorenie jedného inštitútu, ktorý sa v rámci tohto zákona uskutoční. Je to horský ústav pozorovací meteorologický v Tatranskej Lomnici. Starostlivosťou a nákladom krajského výboru bolo umožnené, aby tento ústav pre nás tak veľmi významný bol umiestnený v budovách lanovej dráhy, ako je vám známo, postavenej v Tatranskej Lomnici. Lomnický štít siaha do výšok, ktoré sú v určitých situáciách povetnostných rozhodujúce. Počasie postupuje u nás zpravidla od západu. V tomto smere je už postarané v Európe o hlásenie z vyšších polôh a to alpských a v sudetských zemiach so Snežky. Ale v určitých dobách prichádzajú závažné zmeny povetnostné z Európy juhovýchodnej. Mnohé z nich sú pre naše kraje kritické pre veľké dažde, ktoré so sebou prinášajú. Zriadením vysokého pozorovacieho stanoviska v Tatrách sa usnadní včasné rozpoznanie týchto porúch. Dôležitosť projektovaného observatória pre také úkoly je i významu medzinárodného. Vysvitá to i z dopisu predsedu Medzinárodnej organizácie meteorologickej služby, holandského profesora van Everdingena, ktorý víta projekt observatória vo Vysokých Tatrách a zdôrazňuje, že vyplní účelne sieť horských observatórií juhovýchodnej Európy. Tak sú horské meteorologické stanice na Bjelašnici u Sarajeva vo výške 2000 m a na Mus-Allah v Bulharsku vo výške 2500 m. Bjelašnici však chýbi predbežne možnosť denného hlásenia zprávy, takže úkol práve vytýčený neprihádza v úvahu. Bude preto hlásenie z Lomnického štítu tým cennejšou súčasťou pravidelnej medzištátnej výmeny meteorologického pozorovania. Na hlásenie s týchto výšok bude mať záujem tiež meteorológia letecká. Tá poskytuje leteckému pro-

vozu zprávy o atmosférických pomeroch na trati, predpovede o pravdepodobných zmenách pre každý let a prípadné výstrahy.

Okrem týchto praktických využití pozorovania na horskom observatóriu vo Vysokých Tatrách, poskytla by jej vysoká poloha výhodné miesto pre meranie sily a zmien slnečného žiarenia. Otázky slnečného žiarenia sa sledujú v posledných rokoch tiež s hľadiska liečebného, čo získalo horskému observatóriu švajciarskemu v Davosu svetovú povesť. Preto i naši lekári hodlajú nielen zužitkovať výsledky merania slnečného žiarenia, ale tiež aj konať výskumy o fyziologických účinkoch horského podnebia, ako sa to dnes prevádza na známych observatóriách v Davosu a na Jungfraujochu.

Stále zriadenie zamýšľa umiestiť na observatóriu štátny ústav radiologický, a to prístroje k meraniu vzdušnej elektriny a kosmického žiarenia. Toto by bol veľký vedecký medzinárodný význam tejto stanice.

Vzdušný maják na Lomnickom štíte vo výške 2640 m bude čo do výšky v Európe na štvrtom mieste a zo stálych observatórií horských. Najvyšší je na Jungfraujochu vo Švajciarsku vo výške 3450 m, potom rakúsky Sonnblick 3100 m a bavorská Zugspitze 2960 m.

Vidíme, že teraz je vhodná príležitosť doplniť pracovisko našej vedy i praxe vysoko položeným observatóriom. Štátu slovenskému bude toto observatórium kultúrnou osobou a preto zaiste vykoná všetko, čo bude k tomuto cieľu potrebné. Mnoho sa u nás hovorí o amerikanizme. Jak krásnym napodobením Ameriky by bolo, keby sa našiel pri tejto príležitosti mecenáš, ktorý by vybavil toto observatórium špeciálnymi prístrojmi vedeckými. Jedná sa o špeciálne vedecké prístroje, keďže pre funkciu potrebné prístroje sú zaistené v krajskom rozpočte, na tento rok je 30.000.— Ks povolených a na budúci rok je navrhované na ten istý účel 40.000.— Ks. Je len potrebné, aby tieto sumy boli včas likvidované.

Po tomto rozpočtový výbor, uznávajúc potrebu zákonnej úpravy hydrologickej a meteorologickej služby, po stránke rozpočtovej uzákonenie osnovy odporúča, lebo pre jej pomerne nepatrné zvýšenie potreby o

ročných 7226.— Ks sa úhrada ľahko zaistí. (*Potlesk.*)

Predseda dr. Sokol:

Udeľujem slovo zpravodajovi za výbor ústavnoprávny, pánu poslancovi dr. **Hufkovi**.

Zpravodaj dr. **Hufka**:

Slávny snem!

Ústavnoprávny výbor vládny návrh v dosť podstatných veciach prepracoval a to, ako ráčite vidieť zo zprávy ústavnoprávneho výboru, podľa jeho prepracovania vládna osnova obsahuje len 3 paragrafy, kdežto pôvodná osnova obsahovala 5 paragrafov. Jak už zpravodaj za rozpočtový výbor bol spomenul, na zriadení, vlastne na účinkovaní Štátneho hydrologického a meteorologického ústavu okrem ministerstva dopravy a verejných prác má záujem aj ministerstvo školstva, potom má ministerstvo hospodárstva a tiež aj ministerstvo národnej obrany, t. j. takmer všetky rezorty. A preto ústavnoprávny výbor, aby tieto rezorty v budúcnosti prípadne nemaly akési natahovačky medzi sebou, určil, že vláda určí, ktorému ministerstvu tento ústav podlieha, lebo podľa pôvodnej osnovy mal ústav podliehať ministerstvu dopravy a verejných prác. Taktiež ústavnoprávny výbor rozhodol, aby organizačný a pracovný poriadok tohto ústavu vydala vláda nariadením. Na základe týchto dôvodov ústavnoprávny výbor odporúča slávnemu snemu, aby vládny návrh v prepracovaní ústavnoprávneho výboru ráčil odhlasovať. (*Potlesk.*)

Predseda dr. Sokol (*zvoni*):

K slovu sa nikto neprihlásil, preto rozprava odpadá.

Prikrôčujeme k hlasovaniu.

Zisťujem, že snem je schopný sa usnášať.

Osnova má 3 paragrafy, nadpis a úvodnú formulu.

Nakoľko niet pozmeňovacích návrhov, dám hlasovať o celej osnove naraz podľa zprávy výborových.

Sú proti tomu námietky?

(*Námietky neboly.*)

Námietky nie sú.

Kto súhlasí s osnovou, t. j. s jej 3 paragrafmi, nadpisom a úvodnou formulou

podľa zprávy výborových, nech zdvihne ruku.

(*Deje sa.*)

Zisťujem, že snem pri prvom hlasovaní prijal osnovu zákona podľa zprávy výborových jednoglasne.

Predsedníctvo snemu sa usnieslo podľa § 53, ods. 1. rokovacieho poriadku, aby sa o tejto osnove hlasovalo druhý raz tiež na tomto zasadnutí.

Ad 3. Druhé hlasovanie o osnove zákona o zriadení Štátneho hydrologického a meteorologického ústavu.

Zpravodajmi sú páni poslanci dr. **Rehák** a dr. **Hufka**.

Sú nejaké návrhy na opravy alebo zmeny textu?

Zpravodaj dr. **Rehák**: Nie.

Zpravodaj dr. **Hufka**: Nie sú.

Predseda dr. Sokol: Zmeny nie sú.

Kto pri druhom hlasovaní súhlasí s osnovou zákona tak, ako ju snem prijal pri hlasovaní prvom, nech zdvihne ruku.

(*Deje sa.*)

Zisťujem, že snem prijal osnovu zákona jednoglasne aj pri druhom hlasovaní.

Týmto je vybavený 3. bod programu a pristúpime k poslednému bodu, ktorým je:

4. Zpráva rozpočtového a ústavnoprávneho výboru o vládnom návrhu zákona o snížení a úprave niektorých všeobecných (autonomných) colných sadzieb.

Zpravodajom za výbor rozpočtový je pán poslanec **Ján Liška**, za výbor ústavnoprávny pán poslanec dr. **Anton Hudec**.

Udeľujem slovo zpravodajovi za výbor rozpočtový, pánu poslancovi **Liškovi**.

Zpravodaj **Liška**:

Slávny snem!

Každá zmena štáto tvorných a štátoprávných pomerov vyžaduje novú úpravu niektorých štátne-politických a hospodárskych otázok a to bez ohľadu na to, či ide o otázky, týkajúce sa vnútroštátnych alebo medzištátnych pomerov. Počet a dosah problémov, ktoré treba riešiť, je zvlášť veľký pri vzniku nového samostatného štátu, ktorý sa chce v medzinárodných vzťahoch

uplatniť ako štát v každom ohľade usporiadaný. Pri tejto budovateľskej práci je ťažko presne určiť poradie naliehavosti riešenia, lebo každá z nich vyžaduje samostatné, veľmi pozorné riešenie a nadovšetko pozorné štúdium, menovite vtedy, keď ide o také otázky, ktoré môžu mať ďalekosiahle hospodárske dôsledky.

Doterajšie výsledky našej zákonodarnej a vládnej činnosti svedčia o tom, že sme na tomto poli vykonali už veľmi mnoho. Odhlasovaním ústavnej listiny, ako i zákona o štátnom občianstve, sme vytvorili kostru nášho vnútroštátneho zriadenia. Pravda, celý rad zákonov, vládnych nariadení a vyhlášok, ktoré postupne vyplňujú tento rámec, svedčí o tom, že budovateľská práca pokračuje zdarne. S rovnakým dôrazom sme riešili i otázky, týkajúce sa úpravy nášho hospodárskeho styku s cudzinou.

Vládnym nariadením zo dňa 14. marca 1939 sme recipovali nielen bývalé česko-slovenské devízové predpisy, ale aj bývalý česko-slovenský colný zákon, colnú tarifu, ako i bývalé česko-slovenské obchodné smluvy. Niet pochybnosti o tom, že spomenuté opatrenia mali ráz len dočasných opatrení, lebo jak recipovaná colná tarifa, tak i recipované obchodné smluvy boli prispôbené bývalým česko-slovenským hospodárskym pomerom, a bolo ich treba s najväčším urýchlením prispôbiť novým hospodárskym pomerom nášho štátu. Išlo v prvom rade o uzavretie nových obchodných smlúv s cudzinou a revíziu jednotlivých colných sadzieb. Uzavretím obchodnej smluvy s Nemeckom, bývalým Poľskom, Švajciarskom, Itáliou a Juhosláviou bol vytvorený základ siete našich obchodných smlúv s cudzinou. Tým sme však ešte nevyriešili problém revízie colnej tarify, lebo len smluva slovensko-nemecká obsahuje colne-tarifnú prílohu, v ktorej je však vyriešená len časť našich colne-tarifných problémov.

Obchodná politika bola síce v posledných rokoch obohatená o celý rad obchodno-politických prostriedkov, ako dovozné a vývozné kontingenty, povoľovacie pokračovania a devízové predpisy. Ale jednako clá zostali jedným z najčastejšie používaných a veľmi účinných prostriedkov. Bývalá česko-slovenská colná tarifa bola prispôbená hospodárskym, výrobným a spo-

trebným pomerom Česko-Slovenskej republiky. Z toho vyplývala i tá skutočnosť, že veľká časť colných sadzieb mala funkciu ciel ochranných, niekedy i prohibítivných, lebo domáca výroba potrebovala ochranu proti cudzozemskej konkurencii. Je pocho-piteľné, že takto vybudovaný systém colných sadzieb nebolo možno bez vážnych hospodárskych škôd aplikovať na slovenské hospodárske pomery, lebo v mnohých výrobných odvetviach, ktoré v bývalej Česko-Slovenskej republike požívaly colnej ochrany, sme sa stali štátom dovozným. Vysoké clo v takýchto prípadoch nielen že nebolo vzhľadom na tuzemskú výrobu potrebné, ale ani vzhľadom na tuzemský konzum žiaduce. Konečne ani s fiskálného hľadiska neni neodôvodnene vysoké clo vítané, pretože jeho maximálny výnos je najčastejšie len vtedy možný, keď clo príliš nezatažuje poplatníka. Revízia colných sadzieb bola teda hospodárskou nutnosťou. Bolo a ešte aj bude treba upraviť celý rad colných sadzieb. Hoci by bolo žiaduce previesť túto revíziu v krátkej dobe, je iste veľmi správne, že ministerstvo financií siaha k prevedeniu len po etapách, lebo tak majú hospodárske inštitúcie možnosť dôkladne preskúmať každú colnú položku. Pokiaľ ide o formálnu stránku prevedenia týchto potrebných colných tarifných zmien, sú možno v celku len dva spôsoby, a to úprava colných sadzieb cestou autonómnu, alebo smluvnou. Prvý spôsob má tú výhodu, že štát má možnosť kedykoľvek autonómne stanovenú colnú sadzbu meniť, ale pri tomto spôsobe úpravy sa vzdáva možnosti dosiahnuť nejakého ústupku so strany druhého štátu. Naproti tomu pri smluvnej úprave colnej sadzby štát sám dáva možnosti meniť smluvnú colnú sadzbu bez súhlasu smluvného partnera. Ale pri tomto spôsobe úpravy môže dosiahnuť určitých kompenzácií v colných sadzbách smluvného štátu.

Smluvnú úpravu colnej sadzby je najvýhodnejšie aplikovať vtedy, keď ide o také colné sadzby, ktoré majú povahu finančného cla. Tu neni pravdepodobné, že by mohly v krátkej dobe nastať také podstatné zmeny vo výrobe, že by bolo treba použiť colnej sadzby ako prostriedku ochrany proti cudzozemskej konkurencii.

U ostatných druhov colných sadzieb, to jest pri cle ochrannom alebo prohibítivnom

je účelnejšie použiť autonómnej úpravy colnej sadzby, lebo tým je zaistená väčšia pružnosť colnej sadzby. Treba s uznaním konštatovať, že naša obchodná delegácia, ktorá sjednávala slovensko-nemeckú obchodnú smluvu, sa v celku riadila týmito zásadami a že pre autonómnu úpravu vyhradila všetky tie colné položky, ktoré už majú alebo v krátkej budúcnosti by mohli mať povahu ochranných colných sadzieb.

Rozpočtový výbor preskúmal colné sadzby vo vládnom návrhu č. 51 obsažené a zistil, že zmeny v ňom navrhované sú toho času v plnom rozsahu odôvodnené našimi hospodárskymi pomermi. Poznámam, že tento návrh neobsahuje všetky colné sadzby, v ktorých by už teraz bolo treba previesť potrebné zmeny. Ministerstvo financií však, ako som už spomenul, ďalšie zmeny colného sadzovníka pripravuje. Keďže máme možnosť v prípade potreby autonómnu úpravou colné sadzby meniť bez toho, že by bolo treba jednáť s ktorýmkoľvek našim smluvným partnerom, navrhujem slávnemu snemu, aby tento návrh tak, ako sa na ňom rozpočtový výbor usniesol, schválil. *(Potlesk.)*

Predseda snemu dr. Sokol:

Udeľujem slovo spravodajovi za výbor ústavnoprávny, pánu poslancovi dr. Hudcovi.

Spravodaj dr. Hudec:

Slávny snem!

Ústavnoprávny výbor prejednal osnovu vládneho návrhu zákona o snížení a úprave niektorých všeobecných colných sadzieb.

Osnova obsahuje úpravu ciel ochranných, na ochranu domácej výroby priemyselnej.

Hospodárske pomery na Slovensku práve dôsledkom štátoprávných zmien a vzniku samostatného štátu sa podstatne zmenili. Bývalá Česko-Slovenská republika v mnohých priemyselných odvetviach bola sebestačná a ochrana týchto domácich výrobkov existujúcim clom bola samozrejماً. V bývalej Česko-Slovenskej republike, ako je známe, koncentrovali priemyselnú výrobu v zamoravských zemiach a na Slovensku zostal len malý zlomok tejto výroby. Dôsledkom toho dnes na Slovensku niektoré produkty priemyselné sa dosť nevyrábajú, alebo len v množstve,

ktoré naprosto nestačí zásobiť domáci trh a konzum obyvateľstva. V posledných prípadoch potom nemá smyslu držať clo doterajšie buď vôbec, alebo aspoň nie v pôvodnej výške, ak zásobovanie obyvateľstva nemá byť znemožnené alebo aspoň naštříbené. Preto právom navrhuje vláda osnovou zákona: zrušenie alebo sníženie ochranných ciel tam, kde dôsledkom výš uvedených dôvodov domáca výroba a jej ochrana neutrpí.

Touto colnou politikou sleduje sa cieľ, aby umožnený bol dovoz nedostávajúcich sa priemyselných produktov, lebo inak nastalo by nezbytné zvýšenie cien, čo však nebolo nikdy pravým účelom ciel ochranných. Naproti tomu tam, kde máme sebestačnú výrobu vlastnú, ako je tomu u kremeľiny, je treba zaviesť rešpektíve zvýšiť clo na tento tovar z dôvodu ochrany a rozvoja domácej výroby. Preto u sadzobného čísla 150 sa zavádza clo ochranné. Aby sme neprišli do škodlivého konfliktu so susednými hospodárskymi a colnými jednotkami, predložená úprava colná bola prevedená v súhlase s hospodárskymi kruhmi susedných štátov, zvlášť Nemecka a keďže táto úprava kryje sa so záujmami hospodárskymi nášho štátu, rozhodol sa ústavnoprávny výbor osnovu zákona o snížení a úprave niektorých všeobecných colných sadzieb snemu Slovenskej republiky na prijatie a uzákonenie doporučiť.

Osnova má okrem názvu a úvodnej formuly iba 2 paragrafy;

§ 1 obsahuje práve výroby, u ktorých sa clo zrušuje, snižuje, rešpektíve zavádza spolu s príslušnou colnou sadzbou;

§ 2 hovorí o počiatku účinnosti zákona.

Slávny snem!

Navrhujem Vám, aby ste osnovu zákona vysokej vlády o snížení a úprave niektorých všeobecných colných sadzieb prijali a uzákonili tak, ako ho obsahuje tlač 51.

(Potlesk.)

Predseda dr. Sokol *(zvoni)*:

K slovu sa nikto neprihlásil, preto rozprava odpadá.

Prikročujeme k hlasovaniu.

Zisťujem, že snem je schopný sa usnášať.

Osnova má 2 paragrafy, nadpis a úvodnú formulu.

Nakoľko niet pozmeňovacích návrhov, dám hlasovať o celej osnove naraz podľa zpráv výborových.

Sú proti tomu námietky?

(Námietok nebolo.)

Námietky nie sú.

Kto súhlasí s osnovou, t. j. s jej 2. paragrafmi, nadpisom a úvodnou formulou podľa zpráv výborových, nech zdvihne ruku.

(Deje sa.)

Zisťujem, že snem pri prvom hlasovaní prijal osnovu zákona podľa zpráv výborových jednoglasne.

Predsedníctvo snemu sa usnieslo podľa § 53, ods. 1. rokovacieho poriadku, aby sa o tejto osnove hlasovalo druhý raz tiež na tomto zasadnutí.

Ad 4. Druhé hlasovanie o osnove zákona o snížení a úprave niektorých všeobecných (autonomných) colných sadzieb.

Zpravodajmi sú páni poslanci **Liška** a **dr. Hudec**.

Sú nejaké návrhy na opravy alebo zmeny textu?

Zpravodaj **Liška**:

Nie sú.

Zpravodaj **dr. Hudec**:

Nie sú.

Predseda **dr. Sokol**:

Zmeny nie sú.

Kto pri druhom hlasovaní súhlasí s osnovou zákona tak, ak ju snem prijal pri hlasovaní prvom, nech zdvihne ruku.

(Deje sa.)

Zisťujem, že snem prijal osnovu zákona jednoglasne aj pri druhom hlasovaní.

Týmto je program dnešného zasadnutia snemu vyčerpaný.

Oznamujem, že podľa usnesenia predsedníctva najbližšie zasadnutie snemu svolá sa písomne.

Zakľúčujem zasadnutie.

(Koniec zasadnutia o 13. hod. 06. min.)

